

Asociația MetruCub—resurse pentru cultură

Codruța Cruceanu

Astrid Holen

Raluca Iacob

Programe, rețele și instituții din Europa care susțin cultura în educație

Ghid pentru decidenții publici

Asociația MetruCub—resurse pentru cultură

Codruța Cruceanu

Astrid Holen

Raluca Iacob

**Programe,
rețele și instituții
din Europa care susțin
cultura în educație**

Ghid pentru decidenții publici

București

2016

Publicația a fost elaborată în cadrul proiectului „Susține cultura în educație”, proiect finanțat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România.

Proiectul este coordonat de Asociația MetruCub – resurse pentru cultură și realizat alături de Centrul pentru Educație și Formare „Sintagma”, Fundația Gabriela Tudor, Fundația pentru o societate deschisă și Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „Ion Luca Caragiale”.

Pentru informații oficiale despre granturile SEE și norvegiene, accesați www.eeagrants.org și www.fondong.fdsc.ro.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009 – 2014.

Proiectul „Susține cultura în educație” își propune să sprijine realizarea unor programe culturale cu o dimensiune educațională în România prin dezvoltarea unei rețele de profesioniști și organizații și a unor resurse despre practici și politici publice în domeniu.

www.culturaineducatie.ro

Asociația MetruCub –resurse pentru cultură a fost înființată în anul 2012 cu scopul de a funcționa ca o platformă de întâlnire, dezbateri și expertiză pentru profesioniștii din domeniul cultural – artistic. MetruCub își propune să exploreze, să sprijine și să dezvolte sectorul cultural prin studii de specialitate, prin proiecte interdisciplinare și prin crearea unui context în care artiști, operatori culturali, cercetători și autorități să se poată întâlni și comunica. Credem în rolul important al artei și culturii în dezvoltarea fiecărui individ și a societății în ansamblu și pledăm pentru un management cultural profesionist și o fundamentare obiectivă și democratică a politicilor ce vizează domeniul cultural.

Autori: Codruța Cruceanu, Astrid Holen, Raluca Iacob

Contribuții: Bianca Floarea

Consultanță design grafic: Radu Manelici

Corectură: Diana Ciocan, Irina Damian

© Asociația MetruCub – resurse pentru cultură

Cuprins

Introducere	4
Susținerea culturii în educație în diverse țări europene	6
Austria	6
Belgia —Flandra	8
Croatia	9
Danemarca	11
Finlanda	13
Franța	15
Germania	18
Irlanda	21
Italia	24
Lituania	27
Marea Britanie	28
Anglia	28
Țara Galilor	29
Scoția	30
Irlanda de Nord	31
Norvegia	31
Slovenia	34
Suedia	36
Regatul Țărilor de Jos	37
Ungaria	39
Parteneriatul organizațiilor culturale cu mediul școlar în România: politici publice și programe strategice	43
Concluzii	48
Referințe bibliografice	54

INTRODUCERE

Domeniul culturii și domeniul educației au o misiune formatoare comună iar prin politici publice dedicate pot contribui la formarea copiilor, tinerilor și adulților în spiritul vremurilor pe care le trăim și al idealurilor pe care le avem ca societate. La nivelul politicilor publice există încă prea puține zone de intersecție și colaborare, în ciuda conștiinței faptului că există o miză importantă atât a culturii în mediul școlar, cât și a importanței educației pentru formarea și dezvoltarea unui public tânăr în vederea accesării experiențelor artistice și a aprecierii patrimoniului.

Înțelegem prin sintagma *cultura în educație* întreaga varietate a formelor prin care artele, patrimoniul și activitățile specifice sectoarelor creative (în principal arhitectură și design) sunt prezente în școli, prin implicarea specialiștilor din domeniul culturii în colaborare cu cadrele didactice. Aceștia se pot implica în școală prin activități punctuale sau extinse pe parcursul unor unități de învățare – desfășurate în cadrul orelor de curs; prin activități de informare/formare a profesorilor pentru diferite activități cultural-educative; prin activități de educație nonformală cu elevii sau prin contribuții în cadrul orelor de dirigenție (pentru dezvoltare personală prin tehnici artistice creative, orientare vocațională etc. (P. Botnariuc, M. Iacob; 2016).

Programe, rețele și instituții din Europa care susțin cultura în educație. Ghid pentru decidenții publici reprezintă un demers de fundamentare a unor astfel de politici de valorificare a potențialului culturii în școală, prin cartarea unor experiențe din mai multe țări europene. Aceste experiențe reprezintă nu atât modele, cât soluții localizate, dependente de resursele existente și de capacitatea de guvernare la nivel local, regional și național și necesită discuții și aplicare adaptată contextului românesc. Împreună, ele arată atât o diversitate de abordări, cât și anumite caracteristici și tendințe comune. Ultimul capitol este dedicat identificării preocupărilor similare și extragerii unor concluzii despre caracteristicile acelor abordări care par să funcționeze. Un capitol special este dedicat României, cu o atenție sporită pentru inițiativele care vin dinspre domeniul culturii către școli. Inițiativele educaționale și locul culturii în mediul școlar sunt prezentate în lucrarea *Cultura în școală - Ghid pentru artiști și operatori culturali* (P. Botnariuc, M. Iacob; 2016), care completează harta potențialului de colaborare venind cu sugestii efective pentru stabilirea de parteneriate eficiente.

Am ales să documentăm și să prezentăm într-o manieră ușor de comparat programe, rețele de organizații, respectiv instituții cu misiune dedicată pentru a susține cultura în educație, ca principale formule instituționale de susținere și promovare directă. Criteriile de selecție a exemplurilor au fost: continuitatea intervenției, impactul dovedit, implicarea sectorului cultural și a sectorului educațional într-o măsură relativ egală, susținerea financiară sau organizațională din partea statului, accesul liber și democratic la programe pentru operatorii culturali sau școli. Nu în ultimul rând, am ținut cont de existența unor surse de informații de încredere și suficient de actuale despre programele, rețelele și instituțiile identificate. În acest sens, experiența autoarelor și contactele obținute în ani de activitate au fost extrem de utile. Diferența de conținut poate fi observată între țările prezente în material, iar unele țări, ale căror experiențe pot fi extrem de interesante pentru proiectele publice ale României, lipsesc. Această limită ne determină să considerăm prezentul ghid un prim pas către ceea ce considerăm că ar trebui să devină un efort consistent de documentare, dezbateri și învățare la nivel european în domeniul politicilor

publice de susținere a culturii în educație, la care să participe și experții și decidenții publici români. Nu în ultimul rând, autoarele au conectat observațiile și concluziile analizei bazate pe propria experiență în domeniu cu lucrări de specialitate importante.

Originalitatea lucrării constă, credem, în primul rând în efortul de a identifica acele exemple consistente de abordări de politici publice și inițiative ale operatorilor culturali care pot informa decidenții publici în luarea unor decizii inteligente și vizionare despre ceea ce funcționează, despre condițiile necesare pentru realizarea unei inițiative. Autoarele consideră că experiențele altor țări din spațiul european pot reprezenta pentru România o sursă de inspirație, conducând la un dialog susținut și la o colaborare mai strânsă pentru soluții instituționale adaptate noilor contexte sociale și culturale.

Suținerea culturii în educație în diverse țări europene

AUSTRIA

La începutul anilor 1990, în Austria a fost înființat [KulturKontaktAustria](#) (KKA), un organism a cărui misiune strategică este, printre altele, „de a derula activități la intersecția dintre școli, arte și cultură”. Din 2015 KKA acționează în numele Ministerul Federal al Educației și Problematicii Femeii din Austria. Prin intermediul KKA, Guvernul austriac oferă sprijin financiar pentru activități de educație culturală în școli și în afara lor peste tot în țară (de exemplu: programe care susțin cooperarea cu artiști în predarea la orele de curs, educație culturală pentru ucenici, cooperări între școli și instituții culturale). Mecanismul de finanțare se bazează pe jurii profesionale care evaluează cererile solicitanților și fac selecțiile în funcție de o serie de criterii de calitate dublate de criterii legate de aria geografică, de tipul școlii și de nivel. Programele individuale au calendare de desfășurare, termene-limită și niveluri de finanțare specifice care depind de mărimea școlii, de tipul proiectului și de durata acestuia.

Departamentul KKA special dedicat educației culturale în școli derulează o serie de programe, inițiative și activități care se axează pe câte o temă diferită în fiecare an. În 2015-2016 tema este: „Să contribuim la democrație prin educația culturală”. Școlile la care sunt înscriși copii și tineri refugiați sunt încurajate să participe în mod special.

În plus, KKA oferă consiliere și sprijin profesorilor, școlilor, artiștilor și organizațiilor culturale, organizează întâlniri deschise, evenimente de networking și sesiuni de formare pentru actorii-cheie din Austria, actualizează o bază de date cu artiști și organizații culturale, un calendar cu evenimente și o platformă deschisă tuturor celor interesați de acest subiect.

Prin toate acțiunile sale, KKA promovează implicarea activă a copiilor și a tinerilor în diverse forme de artă și cultură contemporane, încurajează și sprijină participarea activă și cât mai extinsă la artă și cultură, pe care le așează în centrul activităților legate de diversitate și alteritate în societate.

Pentru a-și îndeplini misiunea și a-și atinge obiectivele, KKA încheie parteneriate cu diverse companii private, fundații sau finanțatori care-i sprijină proiectele și contribuie la sporirea participării sociale.

Programe și alte inițiative derulate în 2015 și 2016

[Evenimente în dialog](#) (orig.: *Dialogveranstaltungen*)

Început în 1980, acesta este cel mai longeviv și mai amplu program de educație culturală la nivel național finanțat de către Guvernul austriac. Evaluările și ajustările i-au permis să-și mențină până în ziua de astăzi atât relevanța, cât și încrederea fermă în valoarea educației și a culturii.

În *Evenimente în dialog* artiștii din toate ariile lucrează cu elevi din școlile publice, indiferent de tipul acestora, în timpul orelor de curs și promovează abordări interdisciplinare. Formele de artă includ literatura, dansul, teatrul, muzica, artele plastice, fotografia, designul, noile media, arhitectura, patrimoniul etc.

Școlile care doresc să implice activ un artist în procesul de predare/ învățare pot cere sprijin financiar pentru acoperirea onorariului artistului. În fiecare an școlar se derulează aproape 3.000

de ateliere de lucru cu sprijinul KKA. Proiectele trebuie depuse cu cel puțin opt săptămâni înainte de începere. Din februarie 2015 selecția proiectelor încurajează activitățile cu un număr mare de participanți, ceea ce lasă puțin spațiu pentru creativitatea individuală și promovează o atenție scăzută la procesul de lucru.

[Programul K3 – Educație Culturală cu Ucenici](#)

Proiectul, inițiat în 1989 din perspectiva unui program de educație muzeală, este finanțat prin punerea la dispoziția școlilor profesionale a unei părți din finanțarea *Evenimentelor în dialog*, permițând astfel ucenicilor să se implice în schimburi de experiență cu artiștii.

Până în prezent sunt deschise mai multe module care urmăresc un singur obiectiv: motivarea ucenicilor să participe din proprie inițiativă la activități culturale prin captarea interesului acestora și implicarea lor în comunicarea și schimbul de experiență cu persoane care lucrează în sfera artei și a culturii, pornind de la contextele de lucru și de viață ale ucenicilor. Există trei module cu durată variabilă (patru ore, cu accent pe comunicare; timp liber, flexibil, 12 ore în medie; ateliere de lucru de două zile și jumătate, 20 de ore în medie).

Ucenicii se familiarizează cu instituțiile și conținuturile culturale care nu sunt parte din rutina lor zilnică. Acest lucru este văzut ca o modalitate de a acoperi un gol aparent în educația generală și culturală a absolvenților de școli profesionale, contribuind la dezvoltarea aptitudinilor sociale, a creativității și a potențialului de comunicare și pregătind forța de muncă pentru o piață extrem de competitivă. Aplicațiile se depun de către școlile vocaționale iar apelul este deschis tot anul.

[Construind Spațiul](#) (orig.: *Architekturstiftung Österreich*)

Seria de proiecte facilitează implementarea de proiecte școlare care se axează pe diverse aspecte ce țin de arhitectură și spațiul construit cu sprijinul unor experți externi. Este implementată de KKA în cooperare cu Fundația Austriacă pentru Arhitectură, Camera Arhitecților, Chartered Engineering Consultants și Institutul pentru Construcții Școlare și Sportive.

Cererile se pot depune de către echipele de arhitecți și profesori sau de către persoanele care doresc să intre în echipe de proiect cu experți/ clase școlare. Sunt eligibile toate tipurile de școli. Sunt încurajate să participe în mod special nou înființatele școli de nivel secundar, pedagogice, profesionale și politehnice. Proiectele selectate primesc maximum 2.000 de euro.

[Conectați prin cultură: cooperarea dintre școli și instituții culturale](#) (orig.: *Culture connected*)

Acest program sprijină proiectele de cooperare dintre școli și organizații culturale, cu scopul de a deschide școala ca instituție la creativitate și inovare și de a permite elevilor să experimenteze potențialul unor noi locuri de învățare în afara școlii. Inițiativa se adresează grupurilor-țintă care provin din diverse contexte culturale și sociale și promovează învățarea socială și prin cooperare.

Programul este deschis școlilor de toate tipurile și nivelurile din țară, instituțiilor de educație preșcolară, organizațiilor culturale, inițiativelor și asociațiilor culturale. Conceptele proiectelor pot fi depuse de echipe formate din elevi, profesori și cel puțin un partener extern, indiferent de forma artistică sau de aria culturală. Fiecare proiect selectat primește maximum 1.500 de euro. KKA coordonează inițiativa.

[Putere | Școală | Teatru](#) (orig.: *Macht|schule|theater*)

Această inițiativă națională bazată pe teatru este realizată de Ministerul Federal al Educației și Problematicii Femeii, în cooperare cu KulturKontakt Austria și centrul teatral DSCHUNGEL din Viena. Tinerii sunt încurajați să abordeze subiectul violenței și al prevenirii acesteia prin intermediul teatrului, fie ca participanți la producții, fie ca membri ai publicului tânăr. Proiectele selectate primesc maximum 2.000 de euro.

[Buget Cultural Școlar pentru Școlile Federale](#) (orig.: *Schulkulturbudget für Bundesschulen*)

Acest program anual sprijină școlile federale din Austria să implementeze proiecte artistice și culturale dezvoltate în cooperare cu artiști din toate genurile. Conținutul și calendarul activităților din fiecare școală sunt coordonate de un reprezentant KKA pentru a sprijini dezvoltarea profilului cultural al școlii. Proiectele sunt legate de curriculumul școlar curent și trebuie să se deruleze în cooperare cu instituții culturale. Fiecare școală poate depune maximum cinci proiecte. Nivelul de finanțare variază între 1.500 și 3.000 de euro, în funcție de numărul de elevi ai școlii.

[Programul p\[ART\]](#) (orig.: *p[ART] – Partnerschaften zwischen Schulen und Kultureinrichtungen*)

Acest program sprijină proiecte care dezvoltă o cooperare sustenabilă între școli și instituțiile culturale pe o perioadă de trei ani. Cooperarea continuă între o școală și o instituție culturală dă fiecărui partener access la universul celuilalt. KKA oferă finanțare, precum și consiliere, networking și evenimente comune. Este deschis tuturor școlilor publice în parteneriat cu o organizație culturală cu sediul în Austria. Proiectele depuse pot avea o durată de trei ani. În cadrul ultimului apel la proiecte, un parteneriat selectat primea 10.500 de euro.

Finanțarea și încurajarea educației culturale este realizată separat și de către cele două structuri de guvernare regională și de către Ministerul Federal al Educației și Problematicii Femeii, care scot în evidență rolul central al educației culturale în dezvoltarea personalității, creativității și participării la societate a fiecărui elev. Pentru a consolida educația culturală, Ministerul Federal al Educației și Problematicii Femeii susține de asemenea Centrul Federal pentru Activități Culturale Școlare (orig.: ZSK, Bundeszentrum für Schulische Kulturarbeit), care lucrează cu școli de pe întreg teritoriul Austriei, indiferent de tip, și abordează toate formele artistice.

BELGIA – FLANDRA

În 2012, Guvernul flamand a creat o strategie pentru educație culturală, [Să crești într-un mediu cultural](#) (orig.: *Groeien in cultuur - conceptnota cultuureducatie*). Documentul subliniază „nevoia din ce în ce mai mare de a avea un cadru coerent pentru educația culturală”. El oferă o platformă politică comună cu privire la educația culturală – o viziune, o misiune și un set de obiective strategice împărtășite – și este însoțit de un plan de acțiune. Este [semnat](#) de către miniștrii flamanzi ai Educației și Culturii.

Guvernul flamand lansează de două ori pe ani un apel pentru depunerea de proiecte. Pentru a fi eligibil pentru finanțare proiectul trebuie să fie asociat cu predarea la clasă și să îndeplinească următoarele criterii: să ofere oportunități de dezvoltare pentru elevi; să aibă o valoare adăugată pentru viziunea culturală a școlii; să se plieze pe tradiția școlii; să fie realizat cu o contribuție de calitate din partea sau în cooperare cu un partener cultural extern. Grantul este acordat pe baza cheltuielilor angajate: costuri pentru cooperarea cu partenerul extern, până la

1.500 de euro; materiale pentru elevi sau studenți, până la 500 de euro; costuri de transport, până la 500 de euro; costuri de acces, până la 250 de euro.

În fiecare an, Ministerul Educației și al Formării oferă sprijin financiar școlilor. [CANON](#), unitatea pentru cultură a ministerului, este responsabilă de acest demers. Finanțarea vine doar de la Ministerul Educației, Ministerul Culturii nu este implicat. Școala este responsabilă pentru implementarea proiectului și trebuie să găsească parteneri culturali. Acesta este motivul pentru care a fost creată platforma www.cultuurkuur.be. S-a observat că multe școli nu erau familiarizate cu domeniul cultural.

Pot participa toate tipurile de școli. În fiecare an, aproape 300 de proiecte obțin sprijin financiar de maximum 1.500 de euro. Scopul proiectelor este educația culturală. Școala colaborează cu unul sau mai mulți parteneri culturali (o organizație culturală, un artist etc.). De cele mai multe ori, școala lucrează cu doi sau trei parteneri. Valoarea totală a subvenției este de aproximativ 520.000 de euro pe an, din 2008.

Programul, denumit *dynamo3*, este încă funcțional iar pe platforma www.cultuurkuur.be școlile pot găsi parteneri culturali. Pe lângă sprijinul financiar, CANON are și un acord cu compania de transport public, „De Lijn”. Școlile pot solicita un abonament nelimitat de autobuz pentru o destinație culturală.

CROAȚIA

În 2012, Ministerul Culturii, în colaborare cu Ministerul Științei, Educației și Sportului, a început un program-pilot *Ghiozdanul (plin) cu cultură (orig.: Ruksak (pun) kulture)*, cu scopul de a aduce artiștii și evenimentele culturale direct în grădinițe, în școlile primare și în licee. Programul-pilot a fost unul de succes și, în octombrie 2013, Ministerul Culturii a lansat un apel public pentru exprimarea interesului de a participa la acest program din partea artiștilor, a organizațiilor artistice și a ONG-urilor culturale. Ministerul Culturii oferă finanțare pentru programele selectate, în timp ce Ministerul Științei, Educației și Sportului mobilizează rețeaua de școli care va găzdui programele selectate. Ministerul Culturii [anunță](#), de asemenea, dezvoltarea unei strategii pentru promovarea lecturii, iar prima întâlnire a grupului de lucru aferent acestui demers a fost în iunie 2014.

Un Ghiozdan (Plin) cu Cultură

Programul este inclus în politica guvernului care vizează grădinițele, școlile elementare și liceele, ceea ce înseamnă că beneficiarii săi sunt copiii de trei ani și elevi cu vârste cuprinse între șase și 18 ani. Programul este o inițiativă comună a Ministerului Culturii și a Ministerului Științei, Educației și Sportului și reprezintă o investiție comună a domeniilor educației și culturii la nivelul statului.

Ghiozdanul (Plin) cu Cultură este un program național *complementar* curriculumului din școlile elementare și licee referitor la artă și cultură; el va fi implementat în școlile din Croația de către experți (scriitori, artiști vizuali, precum și artiști din zona teatrului, a muzicii și a dansului). Programul oferă copiilor și tinerilor acces la artă și cultură și îi aduce mai aproape de acestea, le dezvoltă apetitul pentru frumos și, în general, îi face mai sensibili la domeniul artei și al culturii. Elevii sunt formați în spiritul unei abordări pozitive a tuturor tipurilor de artă și cultură. Programul

ține cont de nevoile regiunilor și ale unităților administrative locale, iar Ministerul Culturii și Ministerul Științei, Educației și Sportului fac recomandări privind implementarea programului.

Programul se bazează pe cooperarea la nivel național, regional și local. Parteneriatul între două sectoare politice/ două ministere este o noutate în sine. Programul oferă elevilor posibilitatea de a se familiariza cu operele/ expresiile artistice și culturale cu standarde calitative și profesionale înalte, care acoperă o arie vastă, de la artele spectacolului (teatru, dans), la arte vizuale, film, muzică, literatură și patrimoniu cultural. Specificitatea *Ghiozdanului* constă în cooperarea cu academiile de artă și studenții acestora, care iau parte la atelierelor pentru copii și tineri în cadrul programelor create în colaborare cu profesorii lor. Ținând cont de vârsta pe care o au, studenții pot dezvolta o relație bună cu copiii și tinerii, îi pot motiva și face pe aceștia sensibili la artă și cultură și, totodată, să aibă o atitudine pozitivă față de toate tipurile de artă și cultură.

Ghiozdanul (Plin) cu Cultură este o investiție comună a educației și a culturii la nivel național și local care implică toate regiunile și municipalitățile. Este finanțat de la bugetul de stat.

În prima fază, *Ghiozdanul* a fost dedicat grădinițelor și școlilor care se află departe de centrele orașelor, unde cultura și programele de artă sunt mai puțin accesibile. Programul-pilot a fost implementat din aprilie în iunie 2013. Pilotul a inclus opt unități administrative, 450 de elevi din 12 școli primare și licee, cu cinci programe educaționale și de artă. În primul său an (2014), numărul a crescut la 20 de unități teritoriale, 6.643 de copii și elevi din grădinițe, școli primare și licee cu mai mult de 100 de artiști profesioniști și studenți ai unor universități de artă și peste 300 de experți în educație.

Evaluarea programelor se bazează pe următoarele principii:

- PERMANENȚA (durabilitatea, sustenabilitatea) PROGRAMULUI: este un program continuu pentru copii și elevi.
- PROGRAM PENTRU ELEVI: este destinat copiilor și elevilor, indiferent de statutul lor social și economic, de contextul lor etnic sau religios și de tipul de grădiniță sau de școală pe care îl frecventează.
- ATINGEREA OBIECTIVELOR CURRICULUMULUI NAȚIONAL: conținutul trebuie aliniat cu obiectivele curriculumului național, inclusiv cu ariile sale specifice.
- NIVEL CALITATIV RIDICAT: programul de artă și cultură oferă copiilor și elevilor un înalt nivel de calitate artistică și standarde profesionale.
- DIVERSITATE: programul include diverse forme de expresie artistică și culturală din diferite perioade culturale și istorice.
- COMPREHENSIVITATEA PROGRAMULUI: muzică, teatru, arte vizuale și artele spectacolului, film, literatură și patrimoniu cultural – toate sunt incluse în program și prezentate în toate formele lor.
- REGULARITATEA IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI: programul trebuie să fie implementat cu regularitate în toate grădinițele și școlile o dată pe an.
- COOPERAREA CULTURĂ – ȘCOALĂ: școlile și sectorul cultural de la toate nivelurile trebuie să coopereze îndeaproape la programul *Ghiozdanul (Plin) cu Cultură*. Școlile trebuie să fie incluse în program și să aibă un plan pentru activitățile previzionate.
- „DIVIZIUNEA ROLURILOR”: între școli și sectorul cultural

- **RESPONSABILITATEA ȘI IMPLICAREA LA NIVEL LOCAL:** responsabilitatea individuală a școlilor, responsabilitatea regiunilor și a municipalităților care participă la program cu scopul de a-și consolida sentimentul de incluziune al tuturor actorilor-cheie și de a permite existența unor variante locale ale *Ghiozdanului (Plin) cu Cultură*.
- **FINANȚAREA:** programul este finanțat de la bugetul de stat.

Instituții

[Asociația pentru producție și interacțiune în cultură și educație](#) (orig: *Interacta, Udruga za produkciju i interakciju u kulturi i obrazovanju*) este un ONG croat ale cărui „scopuri principale sunt promovarea și introducerea educației culturale și creative și a programelor educative incluzive din punct de vedere cultural în sistemul de educație, protejarea activismului cultural și a participării cetățenești în activități culturale și educative, consolidarea dezvoltării sociale, culturale și intelectuale a cetățenilor, promovarea schimbului liber de cunoștințe și a creativității cultural-artistice a membrilor comunității, indiferent de vârsta acestora. Intenția organizației este de a include artiști, curatori și alți practicieni culturali în educația formală și nonformală și de a dezvolta cunoștințele și competențele esențiale pentru participarea deplină a copiilor și tinerilor în societate. Scopul asociației este să participe activ la crearea unor politici culturale și educaționale mai ample.”

DANEMARCA

Danemarca are o tradiție îndelungată și temeinică în ceea ce privește asigurarea accesului copiilor, tinerilor și familiilor lor la experiențe culturale ample și de calitate. Aceasta este o preocupare specială a Ministerului Culturii și a dus, în 2014, la dezvoltarea a trei strategii naționale concentrate pe întâlnirea copiilor și a tinerilor cu artele și cultura.

Rețeaua pentru Copii și Cultură este organismul consultativ al ministrului și al Ministerul Culturii cu privire la cultura pentru copii. Rețeaua este formată din instituții guvernamentale precum Agenția Daneză pentru Cultură, Institutul Danez de Film, Ministerul Educației și Ministerul Protecției Sociale, precum și din alte grupuri interesate de tema educației și a copiilor. principala sarcină a Rețelei pentru Copii și Cultură este aceea de spori coeziunea între alocările de la bugetul de stat pentru cultura destinată copiilor și o abordare mai complexă a multiplelor fațete ale acestei culturi.

În 2014 Ministerul Culturii a elaborat o strategie pentru întâlnirea școlărilor cu arta și cultura („Strategii pentru întâlnirea copiilor și a tinerilor cu arta și cultura”, 2014). De fapt, vorbim despre trei strategii separate pentru preșcolari, școlari și tineri. În strategie este menționat că: „Este datoria noastră să ne asigurăm că întâlnirile copiilor cu arta și cultura devin autentice, adică lasă urme și creează sensuri și semnificații pentru fiecare individ care își dezvoltă empatia și competențele sociale fundamentale alături de și prin dialog cu alți copii, tineri și adulți în cadrul unor interacțiuni reale cu arta, cu artiștii și cu patrimoniul cultural. Din acest motiv se predau materiile estetice la școală. Când vom include și copiii din grădinițe și școli, înseamnă că am

ajuns la toți copiii.” Prin urmare, scopul acestei strategii este de a include viața culturală ca element fundamental al dialogului dintre școlile publice și comunitățile înconjurătoare.

Programe

Programul Artiști în Școlile Daneze (orig.: *Huskunstnerordningen*)

Acest program oferă școlilor și grădinițelor șansa de a avea la dispoziție unul sau mai mulți artiști profesioniști din muzică, literatură, arte vizuale și artele spectacolului pe perioade mai scurte sau mai lungi de timp. Artistul poate fi, de exemplu, un scriitor care creează povești împreună cu copiii sau un muzician dintr-un ansamblu de muzică clasică, care se întâlnește cu copiii și tinerii, compune și interpretează noi bucăți muzicale cu ei.

Scopul programului este de a promova interacțiunea copiilor și a tinerilor cu arta și de a le oferi acestora acces la un proces profesional prin intermediul unor proiecte pe termen scurt sau lung. Această inițiativă permite multor instituții diferite să beneficieze de prezența continuă a unui artist profesionist care să lucreze în interiorul școlii între 14 zile și un an școlar. Instituțiile vizate sunt școlile de stat, creșele, grădinițele, centre de zi, școlile private, cluburile de după școală, precum și școlile cu internat, cele speciale, școlile gimnaziale și colegii. Școala sau instituția reprezintă baza proiectului, dar activitățile pot avea loc în colaborare cu instituții culturale, școli de muzică, școli culturale, muzee, biblioteci, asociații, zone rezidențiale etc.

Grupurile-țintă sunt copiii și tinerii cu vârste cuprinse între zero și 19 ani. Obiectivul este acela de a aduce copiii față în față cu arta profesionistă într-un mod diferit de cel cu care sunt obișnuiți în viața lor de zi cu zi. Acest lucru se petrece, de exemplu, în cadrul unor ateliere de lucru. Proiectele se pot baza fie pe o formă de artă individuală (muzică, literatură, arte vizuale sau artele spectacolului), fie pe o colaborare artistică multifuncțională. Un alt obiectiv al programului este acela de a pune mai degrabă accentul pe procesul artistic decât pe eventualul produs final. În anul 2015 parlamentul danez a alocat 1,5 milioane de euro pentru acest program.

Valiza Culturală (orig: *Kulturkufferter*)

Ministerul Culturii a creat un fond din care primăriile pot solicita cofinanțare pentru lansarea unor inițiative *Valiza Culturală* dedicate copiilor care se confruntă cu diverse dificultăți. Mai mult de 6.000 de copii vor avea astfel posibilitatea, prin intermediul grădinițelor și al școlilor, să primească „valize culturale” conținând cărți, filme, cincisprezece bilete la activități culturale locale. Scopul este acela de a da tuturor copiilor șansa să se întâlnească cu arta și cultura. Ministerul Culturii alocă acestei inițiative 4,5 milioane de coroane daneze.

Springfrøprisen

Premiul “Springfrø” este acordat în fiecare an unor proiecte inovatoare și creative în cadrul unor materii practice/ artistice în școli. Premiul se dă pentru proiecte creative realizate în școli. Este inițiat de către Ministerul Culturii și Ministerul Educației și are un buget alocat de 110.000 de coroane daneze, inclusiv pentru cheltuieli administrative.

Sprijin pentru serviciile culturale locale

Ministerul Culturii a creat un fond special pentru a întări cooperarea dintre viața artistică și culturală, pe de o parte, și educație, pe de cealaltă parte. Acest fond va permite asigurarea calității unor servicii culturale existente. Serviciile culturale intenționează să acopere golul dintre

grădinițe, școli și artă și cultură și să sprijine ambele părți să se deschidă lumii exterioare. Serviciile culturale vor contribui la asigurarea calității (educaționale și profesionale) în activitățile culturale oferite copiilor și tinerilor. În 2015, acestui proiect i-au fost alocate 5 milioane de coroane daneze.

[MLS – Muzică Live în Școli](#) (orig.: *Levende Musik i Skolen*)

MLS este o organizație nonprofit creată în 1992 și finanțată de Consiliul Artelor din Danemarca. Scopul său este să aducă muzica live de înaltă calitate în școlile din toată Danemarca. Acest lucru se întâmplă prin intermediul concertelor școlare, al vizitelor muzicienilor și compozitorilor la clasă, precum și prin alte activități care oferă elevilor o înțelegere mai profundă a scenei muzicale profesionale.

MLS este agenția daneză de dezvoltare și un laborator creativ în domeniul muzicii profesionale pentru copii și al muzicii cu copii. Este principalul organism care implementează ceea ce UNESCO numește educația artistică: permite universului artei să se întâlnească cu universul educației într-o manieră care dă elevilor ocazia să experimenteze, să se bucure, să reflecteze, să se exprime și să învețe, cu beneficii de ambele părți (UNESCO, *Road Map for Arts Education*, 2006).

Mai mult, MLS este o resursă importantă pentru informarea generală și specifică despre concerte școlare și subiecte conexe, fiind deseori consultată de către școli, muzicieni, operatori culturali, primării etc. În plus, MLS organizează un festival anual al concertelor de școală împreună cu o serie de seminarii și conferințe ad hoc.

MLS a creat, atât la nivel național, cât și la nivel internațional, o rețea solidă de contacte cu organizații similare, cu parteneri culturali și educaționali și este implicată într-un număr semnificativ de colaborări în proiecte și acțiuni de schimburi de expertiză și consolidare a capacităților. În Danemarca, MLS organizează anual peste 2.000 de concerte cu muzică live profesionistă în școli.

FINLANDA

Potrivit *Planului de Dezvoltare pentru Educație și Cercetare* adoptat de către guvern pentru perioada 2007-2012, creativitatea, talentul de diferite feluri și inovația vor fi promovate începând cu educația timpurie.

În *Strategia de Politică Culturală 2020*, Ministerul Educației se angajează să consolideze educația referitoare la arte, competențe, patrimoniu cultural și media în cadrul educației generale, al educației liberale a adulților și în activitățile din timpul liber/ extracurriculare. Astfel, există rațiuni bine întemeiate pentru extinderea și diversificarea educației de bază în arte. Educația în diferite discipline cultural-artistice trebuie să răspundă provocărilor pieței muncii și celor ale educației generale. Conținutul și expertiza instituțiilor artistice și culturale trebuie folosite în învățarea pe tot parcursul vieții (Rapoartele de analiză a politicilor realizate de Ministerul Educației și Culturii, 2010). În 2014, Ministerul Educației și Ministerul Culturii din Finlanda au făcut o [propunere pentru un program de politică culturală pentru copii](#). Finlanda are două limbi naționale: finlandeza și suedeza. Dintr-o populație totală de cinci milioane, 5,4% sunt vorbitori nativi de suedeză. Ambele grupe lingvistice au un statut juridic egal în constituția țării.

Programe

[Centrul de Artă Annantalo](#)

Annantalo este un centru artistic pentru copii și tineri în centrul orașului Helsinki. Annantalo oferă activități de educație artistică, expoziții, spectacole de dans și producții de teatru. În plus, Annantalo lucrează îndeaproape cu școlile. În timpul zilei, centrul este plin de copii de școală primară care vin la orele de artă. De mai multe ori pe an, Annantalo organizează evenimente pentru familiile care se desfășoară pe perioada unei zile.

Annantalo lucrează împreună cu școlile din Helsinki, oferind cursuri de educație artistică și cursuri culturale. Fiecare expoziție tematică sau eveniment cultural major are un program educațional care se adresează în mod special grădinițelor și grupurilor școlare. Aceste programe includ, de exemplu, tururi ghidate și ateliere de teatru. Annantalo oferă și concerte și spectacole pentru grădinițe și școli.

Cursurile de artă 5x2 sunt oferite școlilor primare din Helsinki și constau în două ore de educație artistică pe săptămână timp de cinci săptămâni. Copiii și tinerii ajung să experimenteze arta și operele artistice cu sprijinul unui artist profesionist sau al unui profesor de arte. Cursurile de artă 5x2 sprijină programele de educație artistică ale școlilor. Obiectivul este acela de a permite fiecărui elev de școală primară din Helsinki să participe cel puțin o dată la cursurile de artă 5x2.

Centrul oferă cursuri culturale pentru școlile gimnaziale, licee, și școli politehnice și permite elevilor să exploreze viața și fenomenele ei prin perspectiva artei. Aceste cursuri au la bază evenimente artistice și culturale care au loc în perioada respectivă în Helsinki. Centrul de Artă Annantalo adaptează temele acestor evenimente împreună cu institutele de artă, cu Departamentul pentru educație al Primăriei din Helsinki și cu școlile, astfel încât acestea să fie adecvate pentru orele de clasă. Exemple de teme alese: dragostea, cetățenia, frica. În fiecare an, aproape 1000 de tineri iau parte la aceste cursuri. Annantalo este finanțat de Primăria din Helsinki.

[Fundatia Culturală Suedeză din Finlanda](#) (orig.: Svenska kulturfonden)

Svenska kulturfonden a fost înființată în 1908, într-un moment istoric în care dreptul populației vorbitoare de suedeză de a-și folosi limba și a-și păstra cultura era amenințat. Astăzi, fundația joacă un rol de liant într-o societate bilingvă și, prin activitatea sa, își propune să sporească înțelegerea valorii pe care o are traiul într-o țară cu două limbi.

Această fundație are un program denumit „Cultura la școală” pentru școlile care doresc să implice un artist sau o altă persoană care lucrează în cultură într-un proiect de durată. Programul se adresează preponderent comunităților vorbitoare de limbă suedeză (5,4% din populație).

[Lampa lui Aladdin – Rețeaua finlandeză a centrelor culturale ale copiilor](#) (orig.: Taika Lamppu)

Lampa lui Aladdin oferă copiilor și tinerilor oportunitatea de a-și exprima ideile prin metode versatile de educație artistică. 20 de centre culturale ale copiilor din întreaga țară dezvoltă activități culturale pentru copii și tineri. Aceste activități sunt, în cea mai mare parte, în afara școlilor, însă 10% dintre primăriile din Finlanda au lansat un plan sistematic de educație culturală pentru școli, unele chiar pentru educația timpurie a copiilor. Acest plan reprezintă un acord la nivel municipal între sectoarele educaționale și culturale cu privire la maniera în care se

poate organiza educația culturală accesibilă în școli. Accentul este pus pe întreaga curriculă, nu doar pe materiile artistice.

FRANȚA

La începutul anilor 1970, campania *Fără educație artistică sunt infirm* (orig.: *Sans education artistique je suis un infirme*) a atras atenția asupra necesității de a revizui atât rolul, cât și statutul educației artistice în cadrul sistemului de educație și a declanșat o dezbatere continuă influențată de ideologii și argumente economice diverse din toate timpurile.

De la „Cultura pentru toți” a lui André Malraux, până la „Cultură făcută de toți” a noului mileniu, poziția Franței a ținut pasul cu vremea, reflectând schimbări societale și de paradigmă. Cel mai recent set de măsuri juridice (din 2013 încoace) par să favorizeze o abordare integratoare și o dorință de a aborda chestiuni care variază de la formarea profesorilor, la coroborarea serviciilor oferite de resursele culturale, la conținutul disponibil prin noile media. Abordarea franceză a educației artistice și culturale combină o perspectivă națională globală cu o delegare teritorială a responsabilităților, accentuând stimularea angajării sistemului școlar în utilizarea și integrarea inteligentă a resurselor culturale disponibile la nivel local, regional și național.

În 2012, o consultare națională cu privire la educația artistică și culturală a implicat 80 de instituții și entități de la toate nivelurile. Consultarea a avut ca rezultat raportul Bouët-Desplechin *Pentru accesul tuturor tinerilor la artă și cultură* (orig.: *Pour un accès de tous les jeunes à l'art et à la culture*).

Legea educației din iulie 2013 (*la refondation de l'école*) are drept scop repoziționarea sistemului școlar în ansamblu și includerea educației artistice și culturale în curriculumul de bază pe întreaga durată a studiilor pentru a crea cadrul unei dezvoltări coerente pe tot parcursul procesului formativ. Acest așa-numit *proiect major de educație artistică și culturală* este un plan prioritar inițiat de președintele Franței, pentru a da un nou avânt acestui tip de educație atât *în interiorul*, cât și *în exteriorul* sistemului școlar.

În această etapă a reformei, Ministerul Educației supervizează conținutul și cadrul de livrare, Ministerul Culturii și Comunicării are grijă ca organismele culturale să-și revizuiască și să-și alinieze serviciile educaționale în raport cu etapele-cheie și calendarul activităților școlare și să dezvolte oferte care răspund priorităților locale (cum ar fi zonele urbane defavorizate), în timp ce autoritățile regionale sunt responsabile de schemele de finanțare.

Cele trei obiective aflate în centrul educației artistice și culturale atât *în interiorul*, cât și *în afara* școlii urmăresc ca toți elevii să:

1. dobândească o cultură personală amplă, bogată și coerentă
2. practice o formă de artă la alegere
3. își îmbogățească experiența persoanlă cu cel puțin o întâlnire, în spații artistice și culturale, cu artiști, practici artistice, opere de artă, produse artistice și culturale.

Istoria artei este inclusă în programa școlară din ciclul primar până la liceu și poate fi aleasă ca probă de examen de absolvire la nivel național.

În 2005, [Înaltul Consiliu pentru Educație Artistică și Culturală](#) (acronim în franceză – HCEAC) a fost constituit preponderent ca un organism consultativ interministerial pentru a susține cooperarea dintre educație și cultură spre beneficiul noii generații de elevi.

Pentru punerea în practică a reformei, ministerele Educației și Culturii și Comunicării au înființat în 2013 un nou HCEAC. Acesta funcționează ca un amplu organism consultativ care reunește reprezentanți ai ministerelor, autorităților regionale și locale, ai organizațiilor artistice și culturale, ai sistemului educațional, ai școlilor profesionale, inclusiv al celor conduse de Ministerul Agriculturii, și asociațiile partenere. Spre deosebire de entitățile din alte țări europene, HCEAC oferă consiliere de la cel mai înalt nivel, fără a fi direct implicat în acordarea efectivă de finanțare.

[Centrele regionale de resurse pentru educația artistică și culturală](#) (*poles regionaux*), înființate în 2007, se ocupă de toate aspectele relevante, de la documentarea practicilor de educație culturală la instituții culturale. Ele au un profil distinct, cultural-artistic (teatru, muzică, fotografie, patrimoniu, arheologie etc.), care depinde de punctul forte al fiecărei regiuni. Pe măsură ce reforma înaintază, ele își asumă noi roluri.

Finanțarea pentru proiectele individuale este oferită de birourile regionale pentru educația națională în urma unui apel la proiecte deschis permanent. Proiectele trebuie să fie dezvoltate în parteneriat de către profesori și artiști. Solicitățile trebuie depuse cu cel puțin patru săptămâni înainte de începerea proiectului și sunt evaluate pe baza unor criterii administrative, pedagogice și artistice. Parteneriatele care implică companii artistice precum baletul Prejlocaj sunt finanțate împreună de către [autoritățile regionale și municipale](#).

Resurse digitale

În sprijinul profesioniștilor din educație din Franța, o comunitate de peste 800.000 de persoane, există o [platforma digitală dedicată](#) care include acum o gamă largă de informații și legături spre resurse educaționale puse la dispoziție de principalele instituții culturale, ce corespund cu programarea curriculumului de bază. Ghidul pentru educație artistică și culturală din 2013 (*Le parcours d'éducation artistique et culturelle de l'élève*) evidențiază principalele etape și trasează un cadru pentru progresul coerent de la o etapă la alta, atât în interiorul școlii, cât și în afara ei (*temps scolaire, périscolaire et extrascolaire*).

Programe-pilot și formare transdisciplinară

Programele-pilot în zonele Ron-Alpi, Nord-Pas-de-Calais și Bretania evidențiază nevoia și meritul parteneriatelor între instituțiile de învățământ superior responsabile cu formarea profesorilor și organismele, instituțiile și profesioniștii din domeniul cultural-artistic. Un bun exemplu este parteneriatul dintre Universitatea Aix-Marseille, Departamentul regional pentru afaceri culturale, Primăria Aix-en-Provence și [Compania de balet Prejlocaj](#).

Muzeele mari precum Luvrul au diverse resurse pentru profesori și profesioniști din domeniul educației. Unele sunt [disponibile public](#), în timp ce altele cum ar fi portalul educațional [edutheque](#) sunt accesibile pe baza unui număr de înscriere oferit de Ministerul Educației.

Cursurile de formare transdisciplinare care implică diverși actori culturali, profesori, facilitatori culturali sunt organizate la nivel regional de către centrele locale de resurse pentru a îmbunătăți formarea continuă a profesorilor și a asigura cele mai înalte standarde posibile pentru educația artistică și culturală.

Noi practici artistice colective

Programul *Școala în inimă* (orig: *L'Ecole en chœur*) este menit să încurajeze practicile artistice colective. Orchestrele școlare și corurile lucrează cu conservatoarele locale pentru a dezvolta competențe. Teatrul, improvizația, orele de dans sunt de asemenea posibile și încurajate.

Parteneriatele cu bibliotecile și centrele media, cea mai importantă și întinsă rețea culturală din Franța, oferă cadrul pentru zona prioritară comunicare în limba franceză, având în vedere patru axe majore: practici artistice orale, proiecte creative care au la bază limba franceză, studii de limbi străine pe bază de proiect, proiecte legate de medierea altor opere de artă prin folosirea limbilor străine.

O oră de clasă, o operă de artă

Această inițiativă a implicat 350 de muzee. Parteneriatele încheiate cu școlile cu ocazia Noptii Muzeelor au dus la adoptarea unei opere de artă/a unui obiect de către o clasă în vederea înțelegerii de către elevi printr-un efort colectiv de explorare. Inițiativa va fi consolidată în viitor.

Ziua artei și a culturii în școală

A fost instaurată în primăvara anului 2015 pentru a genera un cadru în care familiile să ia parte la proiecte artistice și culturale dezvoltate de fiecare școală.

Programe și activități

Ore bazate pe proiecte artistice și culturale (orig: *Classes à projet artistique et culturel*)

Acestea sunt parte a practicii educaționale, în timp ce proiectele artistice și culturale care includ ateliere conduse de artiști, rezidențe artistice, consolidează și completează alte materii. Orele de patrimoniu sunt susținute pentru a permite o mai bună cunoaștere a patrimoniului artistic francez (vizite la muzee, monumente, situri arheologice etc.)

Studii practice de artă (orig: *Classes à horaires aménagés*)

Ore opționale de muzică, dans sau teatru stabilite în școlile primare și gimnaziale. Acestea au specificații exacte și sunt definite la nivel național.

Școala și cinematograful (orig: *École et cinéma, Collège au cinéma și Lycéens au cinéma*)

Create la mijlocul anilor 1990, aceste trei programe sunt derulate în parteneriat cu Centrul Național al Cinematografiei și cinematografele partenere. Inițiativele, care au inclus și discuții și analize de film la clasă, au implicat aproape 1,5 milioane de elevi între 2010-2011.

Programe de ”înfrățire”

Sunt parteneriate între școli și instituțiile culturale dezvoltate la nivel național și local. Contribuie la planul de dezvoltare al fiecărei școli, plan care trebuie să conțină o componentă artistică și culturală. Un profesor din fiecare liceu lucrează ca responsabil cultural însărcinat cu asigurarea coerenței și a continuității, supervizând implementarea componentei culturale.

Cultură-liceu

Este vorba despre o platformă online creată în parteneriat cu France Télévisions și Centrul Național pentru Documentare Educațională, care oferă liceenilor acces la versiunile originale a aproximativ 150 de capodopere ale filmului. Alte producții de dans, muzică, operă, teatru și arte vizuale sunt deopotrivă disponibile prin parteneriatul cu Opera Națională din Paris, canalul TV Arte, Institutul Național al Audiovizualului și Uniunea Muzeelor Naționale.

Educația artistică și culturală în afara școlii

Educația artistică și culturală din afara școlii, derulată în cadrul academiilor publice (conservatoare), este subvenționată de autoritățile teritoriale, în parteneriat cu departamentele de stat, în special Ministerul Culturii. Federația Franceză a Muzicii, Coregrafiei și Educației Teatrale reunește peste 1.200 de academii de muzică, dans, teatru și arte vizuale, în care 21.000 de profesori predau unui număr de 410.000 de elevi. Federația Națională de Jazz și Școli de Muzică Contemporană (Fédération nationale des écoles d'influence jazz et des musiques actuelles) adună aproximativ 35 de instituții de formare, cu mai mult de 9.000 de elevi, stagiați sau studenți și peste de 600 de artiști-profesori.

GERMANIA

Potrivit formei de guvernare a Germaniei, responsabilitatea pentru educația artistică și culturală revine atât guvernului federal (*Bundes*), cât și celor regionale (*Länder*). La nivel federal, sunt implicate trei ministere: Ministerul Federal al Familiei, Vârșnicilor, Femeilor și Tineretului, Comisarul Guvernului Federal pentru Cultură și Media și Ministerul Federal al Educației și Cercetării.

Documentul strategic *Politica de Tineret* din 2011 recunoaște valoarea educației artistice și culturale ca mijloc de acoperire a unor goluri în educația și integrarea tinerei generații. Noua politică de tineret dezvoltată în 2015 se concentrează pe contribuția tinerilor în societate în vederea dezvoltării unei abordări integratoare care să echilibreze cerințele societății cu nevoile și interesele tinerilor. Din perspectiva educației artistice și culturale, schimbarea a marcat recunoașterea rolului acestora dincolo de simpla interfață „discretă” care ajută la abordarea problematicilor sociale, economice, interetnice, intergeneraționale și de gen. Educației artistice și culturale i se recunoaște contribuția importantă la dezvoltarea personală de-a lungul întregului parcurs educațional. Obiectivele strategice ale educației artistice și culturale susțin legăturile dintre educația formală și nonformală prin intermediul unei medieri artistice și culturale de calitate cu metode și abordări noi, consolidează dezvoltarea personală și permit copiilor și tinerilor să participe și să contribuie activ în societate.

Ministerul Federal al Familiei, Vârstnicilor, Femeilor și Tinerilor activează în sfera educației artistice printr-o organizație-umbrelă numită [Bundesvereinigung Kulturelle Kinder-und Jugendbildung](#) (BKJ). În ianuarie 2016, BKJ reunea 57 de instituții, asociații naționale și regionale, asociații și organisme profesionale active în toată țara. Domeniile acoperite de acestea sunt : muzica, teatrul, dansul, artele vizuale, literatura, muzeele, media, cirul, activitățile ludice (Spiel) și formarea în pedagogie culturală. Organizația este activă la nivel național, regional și internațional. BKJ oferă membrilor săi sprijin conceptual, profesional și logistic, facilitează schimbul de informații și practici și motivează participanții prin crearea unor modele de proiecte. Din perspectiva BKJ, arta și cultura au o contribuție majoră la dezvoltarea complexă a indivizilor ca persoane, la dezvoltarea personalității acestora și nu trebuie privite ca simple instrumente în atingerea altor obiective.

Comisarul Guvernului Federal pentru Cultură și Media a inițiat un program menit să sprijine proiectele-pilot de facilitare artistică și culturală, care se axează pe modele de proiecte durabile bazate pe calificări, conferințe naționale și recomandări fundamentate pe cercetări.

Ministerul Federal al Educației și Cercetării (Bundesministerium für Bildung und Forschung) publică, o dată la doi ani, un raport cu privire la educație. Raportul „Educația în Germania” din 2012, dedicat educației culturale, a atras atenția actorilor-cheie vizați, ducând la înființarea „Alianței pentru educație”, o rețea care cuprinde 29 de inițiative, asociații și fundații din cultură, educație, sport și economie. Scopul ei este de a sprijini și a încuraja copiii și tinerii dezavantajați din punct de vedere educațional. Inițiativa recunoaște faptul că educația artistică și culturală din afara școlii, nonformală, derulată de operatori culturali și fundații private cu experiență, este adesea de o calitate mai mare și acoperă o arie mult mai largă decât educația din școli.

Programe naționale

[Cultura Întărește. Alianțele Educației](#) (orig.: *Kultur macht stark. Bündnisse für Bildung*)

Înființat în 2012 de către Ministerul Federal pentru Educație și Cercetare, *Kultur macht stark* este cel mai mare program care susține educația culturală în principal prin activități extracurriculare destinate copiilor și tinerilor dezavantajați din punct de vedere educațional. Programul este implementat prin Alianța pentru Educație și organizațiile naționale membre, care acționează la nivel municipal. Finanțările pentru perioada 2013-2018 sunt de aproximativ 230 de milioane de euro. Exemple de proiecte: www.museobilbox.org, www.museum-macht-stark.de, www.freie-theater.de/buendnisse-fuer-bildung/allgemein/.

[Platforma de dialog pentru educația culturală](#)

Finanțată de Ministerul Federal pentru Educație și Cercetare și implementat de Consiliul German al Culturii (Deutscher Kulturrat e.V.) începând cu 2012, platforma este „un proiect menit să ofere cu regularitate detalii despre noile tendințe, noile servicii și noii actori din acest domeniu unui public interesat de educația culturală. De asemenea, platforma își propune să stimuleze discuția profesioniștilor pe tema educației culturale. Platforma funcționează ca o interfață între societatea civilă, fundații, biserici și autorități la nivel local, național și al landurilor.”

Platforma de dialog pentru educația culturală este construită pe patru elemente :

- ≡ Kultur bildet: un portal online care adună informații despre tendințele actuale, rezultatele noilor cercetări și proiecte de educație culturală.
- ≡ Forumul pentru dialog Kultur bildet: un forum pentru discuții publice cu experți din sectorul educației culturale care prezintă rapoarte sau dezbat în detaliu anumite subiecte-cheie.
- ≡ Grupul de lucru Kultur bildet: un cerc de experți care se întâlnesc de două ori pe an pentru schimb de păreri și experiențe.
- ≡ Consiliul de Administrație Kultur bildet: format din artiști, experți din mediul academic și reprezentanți ai diverselor grupuri sociale.

Competițiile naționale de artă și cultură

- ≡ [*Kinder zum Olymp*](#): competiție de artă pentru copii și tineri sprijinită de Fundația Culturală a Landurilor în cooperare cu sponsori privați. Este inițiată de Președintele federal Joachim Gauck.
- ≡ [*Mixed Up Academy*](#): creată în 2005 de către Ministerul Federal al Familiei, Vârstnicilor, Femeilor și Tinerilor și Asociația "Educație culturală pentru copii și tineri", competiția încurajează și recompensează exemplele de bună practică rezultate prin cooperarea dintre instituțiile de educație culturală și școli. Competiția intenționează să lărgască accesul copiilor și al tinerilor la activități artistice creative, să ofere competențe și să întărească personalitatea. Se oferă șapte premii de câte 2.500 de euro în fiecare an.

Inițiative regionale (ale landurilor)

Prin programele sale, [Fundația Culturală Federală](#) sprijină o serie de inițiative care se concentrează pe educația artistică și culturală.

- *Muzee în schimbare* se va derula între 2016 și 2020 încurajând procesele de schimbare din muzeele care au potențialul de a atrage oameni tineri, inclusiv prin servicii de educație muzeală.
- *Agenți Culturali pentru Școli Creative*, care preia parțial modelul englezesc al programului *Parteneriate Creative*, sprijină colaborarea dintre instituțiile culturale, artiști vizuali și școli.

Lansat în anul școlar 2011-2012 în cinci landuri (Renania de Nord-Westfalia, Berlin, Hamburg, Baden-Württemberg, Thuringia), programul include 138 de școli și este cofinanțat de Fundația Mercator și ministerele culturii din landurile respective. Pe o perioadă de patru ani, agenții culturale vin în școli pentru a dezvolta un concept transdisciplinar de educație culturală împreună cu elevii și profesorii și pentru a construi o cooperare pe termen lung între școli și instituții culturale. Programul include formare pentru profesorii și artiștii care doresc să lucreze în școli, dezvoltarea de instrumente de evaluare adecvate pentru a identifica nevoile și a măsura progresul, schimbul de bune practici internaționale.

- *Un Instrument pentru Fiecare Copil*, care a contribuit la conturarea unor importante direcții de dezvoltare în educația muzicală din regiunea Ruhr în anii anteriori

programului *Ruhr Capitală europeană a culturii 2010*, continuă în prezent cu sprijin de la autoritățile regionale.

Competențe Culturale

În 2004 a fost creat *Kompetenznachweis Kultur (KNK)*, un „pașaport cultural” primit de elevii de liceu care aleg să se implice mai mult în activități culturale. Aceștia își stabilesc propriul „portofoliu” de competențe-cheie și acceptă să li se documenteze implicarea și participarea. Toți participanții se angajează pe o perioadă de doi ani și cel puțin 50 de ore pe an. Programul se concentrează pe procesele de învățare individuală, alegeri personale și motivație, dialog și consolidarea punctelor forte, conștientizare și participare. Acesta este probabil cel mai solid program care vizează îndrumarea tinerilor prin mentorat pentru a deveni pe deplin responsabili de propriul proces de învățare și educație. În decurs de peste zece ani, au fost acordate 1.000 de pașapoarte în puținele landuri în care s-a dezvoltat programul. Inițiativa a fost sprijinită de BKJ, landuri și sponsori privați.

Inițiative private

Fundația Mercator

Fundația are ca misiune sprijinirea includerii educației culturale în sistemul formal de educație în toate cele 25 de landuri plecând de la ideea că arta și cultura stimulează curiozitatea elevilor, potențialul lor în abordarea tuturor aspectelor vieții și în aflarea propriului răspuns, în exprimarea și comunicarea ideilor, sentimentelor și gândurilor în maniere care nu le-ar fi fost altfel la îndemână.

Fundația Robert Bosch

Aceasta contribuie la lărgirea accesului la activități culturale sprijinind artiștii să joace un rol activ în educația artistică și culturală și să sporească gradul de participare culturală al tinerilor.

IRLANDA

Irlanda are o tradiție îndelungată în sprijinirea artelor în școli și în afara lor prin diferite mecanisme de finanțare publice și private ca și prin acțiuni și documente strategice care statutează importanța artelor în procesul educativ. Consiliul Artelor (*Arts Council*), organismul deconcentrat cu rol consultativ pentru Guvernul irlandez și, printre altele, cu responsabilitate în promovarea și dezvoltarea artelor, a publicat încă din anii 1970 două rapoarte importante care aveau să stabilească abordarea și viziunea pentru colaborarea dintre educație și arte: *Măsuri pentru arte* (1976) și *Locul artelor în educația irlandeză* (1979).

Documentele strategice din anii 1980 au făcut explicită diferența dintre educația artistică și *artele-în-educație* și au susținut că statul trebuie să le sprijine pe amândouă, fiind responsabilitatea comună atât a politicii culturale, cât și a celei educaționale. *Artele-în-educație* sunt definite drept „intervenții din sfera artelor în sistemul educativ, susținute de artiști din orice disciplină în cadrul școlilor sau prin interacțiunea dintre școli și practici artistice profesionale în arena publică” (*Carta Artelor-în-Educație*, 2013). Se consideră că practica artelor-în-educație are

două componente: „una care implică intervenții ale artelor în domeniul educației formale și alta care implică elevi ce interacționează cu artele în spațiul public, de regulă în spații artistice finanțate public, fie ele locale sau naționale.”

Carta Artelor-în-Educație (2013)

Carta, un angajament al Ministerului Artelor, Patrimoniului și al Gaeltacht (regiunile vorbitoare de irlandeză), precum și al Ministerului Educației și Competențelor, își propune „să promoveze atât educație artistică, cât și artele-în-educație printre copii și tineri, prin alinierea la o abordare integrată și colaborativă a tuturor departamentelor guvernamentale, a agențiilor de educație și a organizațiilor artistice.” Este cel mai recent și mai influent document de politici care ghidează atât inițiativele private, cât și pe cele publice care aduc împreună artele și sectorul școlar. În ultimii ani această viziune politică a condus la apariția mai multor programe și inițiative ca și la sporirea activităților deja existente în domeniul educației artistice și culturale. Carta evidențiază legăturile dintre educația artistică și artele-în-educație.

Dividende pentru Educația în Serviciul Public (PSED – Public Service Education Dividend) este o inițiativă specială ce impune organizațiilor finanțate de Consiliul Artelor, organizațiilor artistice și artiștilor care primesc fonduri publice să se implice în activități de arte-în-educație.

Programe de tip Arta în Școală

Consiliul Artelor are un rol esențial în stabilirea și oferirea de fonduri suficiente pentru astfel de inițiative, care sunt, de cele mai multe ori, demarate în parteneriat cu instituții naționale și locale

Fondul Artiști în Școli este organizat la nivel regional de către filiala locală a Consiliului Artelor. La nivel național, fondul este gestionat în parteneriat cu Departamentul pentru Educație și are la bază un ghid elaborat în 2006. Acesta trasează atât viziunea, cât și principalele linii practice de urmat în stabilirea colaborării dintre artiști și școli. Fondul „facilitează vizitele unui artist profesionist într-o școală din regiunea în care locuiește pentru a lucra cu elevii la un proiect specific. Proiectele pot fi din orice arie artistică. Filialele locale fac parte din Consiliile regionale din Irlanda”.

Fondul Scriitori în Școli, creat în 2007, este finanțat de Consiliul Artelor, dar administrat de Poetry Ireland. Pentru a fi incluși în grupul scriitorilor care pot lucra în școli, cei interesați urmează o procedură de selecție și, mai târziu, un program de mentorat și de dezvoltare profesională. Este necesară experiența în cadru educațional, printre altele, iar cei din program își asumă să respecte *Ghidul pentru protecția și bunăstarea copiilor și a tinerilor în sectorul artistic*. Potrivit website-ului Consiliului Artelor, „mecanismul finanțează parțial vizite ale scriitorilor și povestitorilor în școli primare și secundare pe tot cuprinsul țării”. Școlile pot alege dintr-o listă online care cuprinde peste 250 de scriitori și povestitori care pot lucra în școli.

Inițiativa Arhitecți Naționali în Școli este cofinanțată de Consiliul Artelor, Departamentul pentru Educație și Competențe și Departamentul pentru Arte, Patrimoniu și Gaeltacht și este gestionată de Fundația Irlandeză pentru Arhitectură, o structură nonprofit creată în 2005 cu scopul general de a „dezvolta publicul pentru arhitectură și a crește implicarea în mediul construit”. Prin intermediul inițiativei, „elevii iau contact cu arhitectura și designul prin intermediul

profesioniștilor”. Inițiativa operează în diferite regiuni ale Irlandei cu sprijinul centrelor educaționale. Ea pune în legătură școlile interesate cu arhitecți, oferă sprijin pentru pregătirea, implementarea și evaluarea acestor acțiuni. Școlile se angajează să ofere maximum 2.000 de euro pentru materialele folosite și se asigură că în contractul cu arhitectul există un număr de 12 ore de curs.

Generația Muzicii este, potrivit website-ului, „programul național irlandez de educație muzicală”, transformând viețile copiilor și tinerilor prin accesul la o educație muzicală de înaltă calitate. Demarată de Music Network, Generația Muzicii este cofinanțată de U2, Ireland Funds, Departamentul pentru Educație și Competențe și Parteneriatele Locale pentru Educație Muzicală.

Derulat împreună cu Consiliul Artelor, programul dezvoltă parteneriate de educație muzicală la nivelul regiunilor și implică autorități locale și alți parteneri locali. Fiecare program regional este diferit, în funcție de resurse și idei, însă toate își propun să dezvolte o legătură activă între tineri și muzicienii profesioniști de calitate din toate genurile muzicale. Tipurile de activități organizate sunt : rezidențe, spectacole în colaborare și proiecte de compoziție.

Profesorii din Irlanda arată inițiativă și în gestionarea programelor care aduc artele în școli. Inițiativa „Implicare creativă” (Creative engagement), derulată de Asociația Națională a Directorilor și a Directorilor Adjuncți, își propune „să obțină recunoașterea rolului central al artelor în educație atât în curriculumul formal, cât în activitățile extracurriculare” și face acest lucru prin finanțarea diferitelor tipuri de proiecte unde „un artist sau un grup artistic local vine în școală și împărtășește elevilor competențele, cunoștințele și entuziasmul său”. Toate aceste proiecte sunt produse în școală. Inițiativa este finanțată de Departamentul pentru Patrimoniu Artistic și Gaeltacht și Departamentul pentru Educație și Competențe.

Consiliul Patrimoniului, un organism de interes public înființat în 1995, administrează acțiunea [Patrimoniu în Școli](#), care „pune la dispoziția școlilor primare un grup de 175 de experți în patrimoniu care le vizitează pentru a lucra direct cu elevii. Vizita expertului în patrimoniu este finanțată parțial de către școală, iar restul costurilor sunt acoperite de Consiliul Patrimoniului.” Consiliul dezvoltă o bază de date cu experți în patrimoniu din toată țara, împreună cu câteva resurse despre metode și cercetări interesante pentru profesori. Înțelegerea lor referitoare la patrimoniu merge dincolo de patrimoniul cultural pentru a include și patrimoniul natural, întrucât inițiativa își propune să fie relevantă în raport cu obiectivele educaționale ale școlilor și cu curriculumul.

Rețele naționale pentru artele-în-educație

Asociația pentru Creativitate și Arte-în-educație este „o rețea națională de educatori, artiști și alte persoane interesate de promovarea creativității și de dezvoltarea imaginației prin intermediul artelor.” Oferă [Premiul Școli Creative](#), o recunoaștere anuală a „școlilor și profesorilor care folosesc abordări inovatoare și creative în procesul de predare și învățare. Acesta este un premiu care are la bază elemente concrete și promovează procesul mai degrabă decât produsul și intenționează să încurajeze și să recompenseze creativitatea, imaginația și artele.”

[Întâlnirea cu Artele Irlanda](#) este o rețea de organizații creată în 2013 cu scopul de a „susține public importanța cercetării și a documentării practicilor curente și viitoare de învățare și de arte-în-educație.” Componenta rețelei este numeroasă și diversă, mergând de la indivizi la diferite tipuri de organizații educaționale și culturale care acționează la nivel local, regional, național și internațional.

Resurse digitale

- Portalul *Arte în educație* – resursele-cheie digitale naționale cu privire la practica în arte și educație în Irlanda. Scopul său este „să ofere o platformă prin care să fie sprijinită, dezvoltată și consolidată o bună practică de colaborare în artele-în-educație și educația artistică.” – www.artsineducation.ie

- *Ghidul pentru artiști și școli*, produs de Consiliul Artelor în parteneriat cu Departamentul pentru Educație, își propune să încurajeze „artiștii și profesorii să lucreze în parteneriate structurate și bazate pe respect cu tinerii pentru a le consolida acestora învățarea, a le îmbogăți experiența artelor și a le dezvolta creativitatea.”

- [Baza de date Arte-în-educație](#) este o listă de organizații finanțate de Consiliul Artelor pentru a lucra în școli. Cuprinde nu numai organizații culturale, ci și autorități locale (consilii regionale).

ITALIA

Bucurându-se de o îndelungată tradiție artistică și culturală și având în grijă cel mai vast patrimoniu cultural național din Europa, Italia își îndreaptă în mod natural atenția asupra patrimoniului cultural, conservării, promovării și prezentării acestuia. Responsabilitatea revine Ministerului Patrimoniului Cultural și Turismului, care a preluat inițiativa și în ceea ce privește educația culturală în afara școlii, în timp ce Ministerul Educației se ocupă de educația artistică în cadrul școlii.

Începând din anii 1990, reformele din educație și cultură reflectă contextul istoric, economic și politic, precum și o aparentă lipsă de consistență sau convergență între politicile celor două ministere, aspect agravat de multitudinea problemelor rămase în suspensie în ceea ce privește împărțirea responsabilităților la nivel național și regional în diverse domenii de activitate.

Ca peste tot în Europa, discuțiile profesionale se învârt în jurul întrebării despre cât de pregătite sunt școlile și sistemul educațional în general în era „edudivertimentului”. În vreme ce ofertele comerciale, media și din industriile culturale abundă, educația artistică și culturală în școală este retrogradată pe poziția a doua și trimisă în zona extracurriculară. Lipsa unei baze curriculare puternice duce la lipsa unei abordări pedagogice și metodologice și astfel la neintegrarea celor două fețe ale educației artistice: producția de artă și savurarea artei. Abordarea este fragmentară și, mai important, axată exclusiv pe prezent, nedând astfel educației artistice și culturale nicio ancorare sau perspectivă pe termen lung.

Spre deosebire de dezbaterile academice, inițiativele strategice la cel mai înalt nivel încă par conduse de imperative economice. Pentru a aborda aceste imperative, în 2013 a fost aprobată

Legea 122 *Valore Cultura* (Măsuri de urgență pentru protejarea, punerea în valoare, relansarea bunurilor și activităților culturale și a turismului) pentru a echilibra situația în diverse domenii culturale, statutul artistului, al artelor spectacolului și pentru a revigora turismul.

După această lege transversală, în 2014, miniștrii Culturii și ai Educației au semnat un acord care a dus la încurajarea educației pentru patrimoniul cultural în primul rând prin redimensionarea rolului instituției lider în domeniu, Centrul pentru Servicii Educaționale (*orig: S'ed sau Centro per i servizi educativi*).

S'ed, înființat în 1998 ca urmare a eforturilor de a pune pe picioare educația superioară referitoare la conservarea și restaurarea patrimoniului cultural, a fost prima instituție care a oferit formare în interpretarea patrimoniului, inclusiv a peisajelor culturale. Acest lucru a dus, la rândul lui, la o ofertă consistentă de servicii educaționale în muzeele și siturile naționale, dar și regionale și locale. Astfel, aceste instituții continuă să reprezinte o autoritate în educația culturală italiană în sens larg, fie că este vorba de cea națională, regională sau locală.

Acordul ministerial din 2014 recunoaște că înțelegerea și cunoașterea patrimoniului cultural sunt factori importanți în educația tinerilor, generând „o relație matură și informată cu un teritoriu și resursele sale culturale”, ducând la încheierea unor acorduri formale de cooperare între Serviciile Educaționale Regionale, serviciile de educație muzeală și școlile individuale, cu scopul de a acoperi nevoi legate de formare, inovare și experimentare în materie de curriculum.

Inițiative naționale

Oferta formativă

Din 2015, S'ed colectează informații detaliate despre toate proiectele educaționale dezvoltate de muzee și situri și le transferă într-o bază de date care poate fi accesată de toți cei interesați. Aceasta este cunoscută drept oferta formativă anuală. În [2015-2016](#), sunt disponibile aproximativ 1.200 de proiecte de educație de patrimoniu dezvoltate de muzee, arhive și biblioteci, iar participarea la acestea este gratuită. [Rețeaua de Servicii Educaționale Regionale](#) diseminează în școli informații despre această ofertă formativă.

EduNet

Rețeaua include departamente specializate de educație din toate instituțiile de stat și toate spațiile de interes cultural aflate în subordinea Ministerului Patrimoniului Cultural (muzee, monumente, situri naturale și arheologice, biblioteci, arhive). Acestea funcționează ca o interfață între cultură și școli, ajutând la structurarea proiectelor de patrimoniu și adaptarea ofertelor existente la diverse niveluri de școală, grupuri de vârstă și materii curriculare. Un [index](#) organizat pe regiuni oferă datele de contacte ale celor responsabili.

O lună, un muzeu

Creat tot de S'ed, Centrul pentru Servicii Educaționale al Ministerului Patrimoniului Cultural și Turismului, în parteneriat cu grupul editorial Gruner+Jahr/Mondadori, programul a inclus un traseu tip vânătoare de comori, indiciile permițând participanților să își croiască drumul prin

labirintul culturii, concentrându-se în fiecare lună pe un tip diferit de muzeu. Un cupon oferea intrări gratuite pentru doi adulți care însoțeau un copil de 8-12 ani.

Inițiative regionale

Și inițiativele regionale și locale sistematice gravitează în principal în jurul muzeelor, galeriilor și siturilor. Cu toate acestea, trebuie spus că instituțiile din zona artelor spectacolului au dezvoltat oferte educaționale variate și elaborate. Gândite adesea ca instrumente de marketing, ele sunt sprijinite de sponsori privați locali, au un conținut educativ ridicat și se bucură de un statut profesional înalt (de exemplu, [Proiectul pentru promovarea culturală în rândul tinerilor 2015/2016](#), desfășurat de Teatro Carlo Felice din Genova).

[Educard](#)

Conceput în 2001 și implementat în colaborare cu Institutul Regional pentru Cercetare în Educație (I.R.R.E), proiectul a format 200 de profesori și specialiști în educația muzeală în primii trei ani. Astfel s-au profesionalizat atât persoanele, cât și legăturile dintre ele și s-au dobândit noi competențe. Muzele ofereau atunci acces liber profesorilor și elevilor implicați în proiecte educaționale care foloseau colecțiile drept resurse educaționale.

[Bienala de la Venetia](#)

Bienala oferă un spectru larg de activități educative care se concentrează pe arta contemporană, incluzând ateliere de lucru (creative, multimedia, multidisciplinare) și zile deschise pentru profesori; scopul acestora este „încurajarea interesului școlilor pentru activitatea creativă”.

[Edumusei](#)

Portalul, care funcționează din 2002, aduce laolaltă profesori și profesioniști din educația muzeală și oferă o bază de date cu toate programele oferite de muzee, situri arheologice și naturale din Toscana. Este susținut de Regiunea Toscana.

[Museiscuol@](#)

Portalul, online din 2003, este sprijinit de primăria din Torino și descris ca „primul website dedicat pedagogiei patrimoniului cultural și funcției educaționale a muzeelor”. Obiectivul său este sporirea accesului fizic, senzorial și cognitiv la siturile și colecțiile de patrimoniu. Pe baza expertizei locale dezvoltate la începutul anilor 1970, portalul oferă informații actualizate despre oportunitățile de formare în domeniul educației pentru patrimoniul cultural, bibliografii structurate tematic, inclusiv lucrări de diplomă de dată recentă, contribuții ale unor specialiști în mediere culturală.

[Concilia Milano Scuola](#)

În unele zone, precum Milano, teatrul, muzica și alte forme de artă sunt integrate în programe orientate mai mult spre domeniul social. Este cazul programului *Concilia Milano scuola*, care propune servicii de învățare după școală și activități creative pentru elevi, transformând școlile în centre sociale, mai mult și mai bine conectate la comunitățile lor. Proiectul, conceput ca proiect-pilot în anii 2015-2016, este finanțat de Regiunea Lombardia prin Planul Regional pentru Conciliere 2014-2016.

LITUANIA

Instituția de stat responsabilă de educația culturală și artistică de la toate nivelurile este Ministerul Educației și Științelor. Acesta are rolul de administrator al examenelor de admitere, al finanțării și al aspectelor juridice. Autonomia și autoreglementarea instituțiilor de învățământ superior (universități, academii) sunt garantate de către Constituție și Legea Științei și a Studiilor (2009). Ministerul Culturii sprijină proiecte ale școlilor de artă, dezvoltarea profesională a tinerilor artiști, cursuri de formare prin intermediul mai multor programe (conform Compendiumului *Politici și tendințe culturale în Europa*).

Lituania are un sistem bine dezvoltat de educație artistică format din mai multe niveluri: educație artistică suplimentară, școli de artă de nivel secundar, colegii profesionale și școli superioare de artă. Există școli de artă municipale și private și studiouri de artă vizuală, muzică, spectacole și dans.

Programe

Parteneriate Creative

Programul este creat pentru dezvoltarea parteneriatelor pe termen lung între școli și profesioniști creativi, incluzând artiști, designeri, arhitecți și oameni de știință. Aceste parteneriate explorează manierele pline de inspirație prin care elevii învață și își dezvoltă creativitatea. Acesta ajută și profesorii și profesioniștii creativi să-și regândească felul în care lucrează, în care explorează noi idei și creează procesul antrenant de învățare. Din 2011, prin Parteneriatele Creative s-a lucrat cu peste 138 de școli și 9.000 de elevi din toată țara. Programul este implementat în Lituania pornind de la experiența acestuia în Marea Britanie.

Programul este coordonat de Centrul pentru Dezvoltarea Educației, instituție de stat în domeniul educației, aflată în subordinea Ministerului Educației și Științei, care oferă sprijin educațional pentru elevi, profesori și școli. Implică și o rețea de parteneri în regiuni. *Creativitate, Cultură, Educație* (CCE) este organizația din Marea Britanie care a oferit centrului servicii de consultanță pe o perioadă de trei ani, iar astăzi Consiliul Britanic din Lituania patronează programul. CCE a fost implicat și în dezvoltarea planului național care guvernează folosirea fondurilor structurale ale UE în perioada 2014-2020.

Din toamna anului 2014, 27 de școli au participat la programul Parteneriate Creative. Pentru prima dată, programului i s-au alăturat cinci centre sociale.

În patru ani, 138 de școli și aproximativ 9.000 de elevi – de la clasa I la clasa a XII-a – din întreaga țară au participat la proiect. Peste 1.000 de profesori și-au îmbunătățit competențele profesionale în domeniul învățării creative. Necesitatea acestui program este fundamentată pe cantitatea mare de solicitări ale școlilor – aproape 400 de școli au depus cereri de participare la acest proiect. În trei ani, aproape 400 de profesioniști creativi și-au exprimat interesul de a lua parte la program. Au fost selectați 163 de practicieni creativi și 114 de agenți creativi.

În Lituania, programul a fost implementat la scară națională ca o inițiativă a Ministerului Educației și Științei. Este finanțat prin Fondul Social European și bugetul de stat al Lituaniei. Programul este gestionat de Centrul pentru Dezvoltarea Educației. Încă de la demararea sa programul este monitorizat și consiliat de un grup de management care urmărește implementarea și sustenabilitatea, aprobă regulile și rezultate selecțiilor din școli, promovarea

proiectului, mesajele și canalele de comunicare. Echipa de proiect cooperează îndeaproape cu nouă parteneri care asigură implementarea și promovarea proiectului în diferitele regiuni ale țării.

MAREA BRITANIE

În ultimele patru decenii, politicile referitoare la arte, cultură și legătura lor cu educația au trecut prin schimbări de paradigmă semnificative în Marea Britanie. În anii 1980 și 1990 organizațiile culturale care primeau subvenții de la stat erau încurajate să-și demonstreze angajamentul pentru lărgirea ofertei lor prin dezvoltarea de servicii educaționale. Pentru a sprijini profesionalizarea acestor servicii, universitățile au dezvoltat cursuri și diversificat oferta, ajutând la dobândirea competențelor necesare pentru diverși profesioniști din sfera artelor, inclusiv artiști, actori și muzicieni interesați să lucreze cu diferite tipuri de public, în special cu copiii de vârstă școlară și adolescenții. Pe măsură ce serviciile s-au profesionalizat și au câștigat în vizibilitate, a devenit aproape o normă conectarea programelor educaționale ale muzeelor, teatrelor, organizațiilor din zona muzicii cu etapele-cheie din parcursul școlar și cu aspecte relevante ale activității sociale și comunitare. La începutul anilor 2000 avântul industriilor culturale și creative a fost marcat și de nevoia unei mai apropiate cooperări cu școlile. Statul a încurajat școlile, organizațiile culturale, fundațiile private și ONG-urile, precum și sectorul artistic independent printr-un sistem de finanțare.

Cu toate acestea, sistemul administrativ descentralizat în vigoare în Marea Britanie la finalul anilor 1990 a adus o serie de schimbări și redistribuirea responsabilităților între guvernul central (în principal Departamentul pentru Cultură, Media și Sport și Departamentul pentru Educație) și Guvernele Scoției, Țării Galilor și Irlandei de Nord. Organismele locale, precum Consiliul Artelor, au preluat răspunderea pentru implementarea politicilor și fondurilor alocate de guvernele respective pentru educația culturală. Astfel a apărut programul **Parteneriate Creative** care s-a dezvoltat în Anglia.

ANGLIA

Parteneriate Creative

Creat în 2002 și finanțat prin Consiliul Artelor din Anglia [până în septembrie 2011](#), programul *Parteneriate Creative* a fost gestionat de *Creativitate, Cultură și Educație* (CCE). A implicat peste 5.000 de școli până în septembrie 2011. A devenit unul dintre cele mai de succes programe de educație culturală și un model plin de inspirație pentru multe țări europene. Programul a pus pe picioare o rețea de parteneriate de colaborare pe termen mediu și lung între școli și practicieni creativi care ajutau școlile să îmbunătățească procesele de învățare de-a lungul întregului curriculum și să folosească arta, cultura și patrimoniul ca pietre de temelie pentru o mai mare integrare și implicare între școli, comunități și mediul de lucru.

Pornind de la reputația sa profesională și rețeaua extinsă, programul *Parteneriate Creative* a ajuns să exporte know-how-ul acumulat în afara țării în 2011. Țări precum Lituania, Ungaria sau Cehia au început să experimenteze cu succes și să introducă metodologia *Parteneriate Creative*

în școli și clase-pilot. Programele adaptate după *Parteneriate Creative* folosesc creativitatea pentru a rezolva probleme și a aduce îmbunătățiri în participarea la ore a elevilor, în comportament și realizări, precum și în implicarea părinților.

Metodologia implică formarea inițială a profesorilor, artiștilor, dezvoltatorilor multimedia, arhitecților și oamenilor de știință, pentru a crea experiențe comune, a armoniza așteptările și a asigura existența unor cadre adecvate de colaborare.

În 2011, CCE a luat Premiului WISE acordat de Fundația Summitul Inovație pentru Educație din Qatar pentru programul Parteneriate Creative.

Mai recent, două rapoarte ale lui Darren Henley (2011) despre educația muzicală au evidențiat nevoia unei reconsiderări mai aprofundate a meritului și contribuției educației artistice atât în cadrul școlii, cât și în afara ei. În plus, aceste rapoarte accentuează faptul că educația artistică și culturală ar trebui inclusă în curriculumul școlar, în acord cu constatarea că „elevii nu învață eficient în cutii compartimentate, trebuie făcute legături între domeniile de învățare pentru a stabili conexiuni semnificative pentru toți membrii comunității de învățare.” Ambele documente par să fi inspirat noi abordări atât în Anglia, cât și în Scoția, Țara Galilor și Irlanda de Nord, cu un accent reînnoit pe educația muzicală.

Între 2011 și 2015 au apărut noi programe, iar Consiliul Artelor din Anglia a dezvoltat și testat noi modele de parteneriate. Acestea au fost [revizuite în 2015](#).

Programul Provocarea Culturală

În octombrie 2015 Consiliul Artelor din Anglia a lansat un nou program, *Provocarea Culturală*, al cărui scop este să aducă laolaltă școli, organizații culturale și creative, artiști, autorități locale, instituții de educație superioară și altele „pentru a crea noi modalități de lucru, a împărtăși resurse și a crea premise artistice și culturale comune la nivel local, într-o perioadă în care finanțarea publică rămâne supusă presiunilor.” Programul se axează pe generarea unui ecosistem complex, capabil să îmbunătățească calitatea educației artistice, culturale și creative a copiilor și adolescenților din toată țara, astfel încât să echilibreze inegalitățile sociale și economice.

Programul *Provocarea Culturală* va permite tuturor copiilor și tinerilor de pretutindeni să „aibă acces la arte și cultură de marcă, asigurând fiecărui copil posibilitatea de a crea, compune și juca teatru, de a vizita, experimenta și participa la lucrări extraordinare pentru ca astfel să știe și să înțeleagă mai multe și să își poată revizui critic propriile experiențe.”

Toate ministerele implicate în dezvoltarea și sprijinirea inițiativei au subliniat nevoia ca programul să genereze parteneriate reale prin intermediul unor noi abordări strategice.

ȚARA GALILOR

Schema Școli Creative de Top

În toamna anului 2015, Consiliul Artelor din Țara Galilor a lansat acest program pentru „a promova noi modalități de lucru, cu programe de învățare inovatoare și dedicate special îmbunătățirii calității predării și învățării”, gândite ca un cadru deschis, capabil să răspundă unor nevoi și provocări particulare. Elevii, profesorii și profesioniștii creativi sunt mențiți să planifice, implementeze, reflecteze și să evalueze împreună un proiect creativ printr-un proces care sprijină

învățarea bazată pe curiozitate, reflecție continuă și evaluare aprofundată în vederea conturării unor practici durabile și organice.

Fiecare proiect va fi conceput pentru a răspunde nevoilor fiecărei școli în parte, încurajând un proces de revigorare a curriculumului, de activare a implicării, de demonstrare a faptului că „a preda este o profesie fundamental creativă” astfel încât școlile „să poată deveni medii creative de învățare”. Programul va implica [Practicieni Creativi](#) și [Agenți Creativi](#) care lucrează cu școlile pentru dezvoltarea unui proiect pe parcursul anului școlar.

Vor exista finanțări între 5.000 și 14.500 de lire în fiecare an, timp de doi ani, în condiții specifice. Grantul poate fi folosit doar pentru a plăti *Practicieni Creativi* profesioniști să lucreze în școli la un proiect *Școala Creativă de Top* și pentru costul materialelor. *Agenții Creativi* vor oferi un număr de zile de sprijin stabilite în oferta de grant de la Consiliul Artelor din Țara Galilor.

SCOȚIA

Școala Creativă, anterior Consiliul Artelor din Scoția, este un organism public care sprijină artele și industriile creative. În răspunsul său adresat Comitetului pentru Educație și Cultură din Parlamentul Scoției cu privire la activitățile realizate în școli, Scoția Creativă a accentuat contribuția artelor la curriculumul național pentru educație, care include printre cele opt arii curriculare „arte expresive”, creativitatea fiind o temă importantă care străbate întreaga curiculă.

Planul de Învățare Creativă

În parteneriat cu Education Scotland, Scoția Creativă elaborează Planul de Învățare Creativă 2. Această colaborare între un număr de organisme (Creative Scotland, Education Scotland, Skills Development Scotland, College Development Network, Asociația Directorilor de Educație, General Teaching Council Scotland) este susținută de Secretarii de Cabinet pentru educație, învățare pe tot parcursul vieții și cultură, Europa și afacerile externe.

Toate organizațiile împărtășesc viziunea că „învățarea și predarea creative reprezintă cea mai satisfăcătoare cale spre învățarea aprofundată și o maturitate bine conturată.” Organizațiile artistice pot completa premisele educației formale și inspiră tinerii să atingă performanțe bune datorită oportunităților unice de a crea, de a se implica și de a contribui, de a pune sub semnul întrebării modalități mai vechi de gândire, câștigând încredere în sine și dezvoltând o minte întreprinzătoare.

Strategia de Tineret pentru Arte "Time to Shine"

Programul oferă oportunități pentru mai bine de 40.000 de tineri într-un acord de finanțate pe doi ani prin 11 hub-uri artistice dedicate tinerilor din întreaga Scoție.

Inițiativa Muzica Tinerilor

Scoția Creativă administrează acest program al Guvernului scoțian. Programul are trei componente:

- *Crearea muzicii în școală.* Prin această componentă toți copiii de vârstă școlară pot lua meditații de muzică gratuite timp de un an. Un fond special pentru cele 32 de autorități locale din Scoția distribuie 8 milioane de lire pornind de la o formulă stabilită de Guvernul scoțian. Mecanismul de livrare a devenit operațional la începutul anului academic, în august 2015.

- *Acces la Crearea Muzicii.* Asigură acces la creație muzicală de calitate pentru tinerii cu vârste între 0 și 25 de ani, în afara școlii. În 2015/16, cel puțin 1,6 milioane de lire sunt disponibile pentru această componentă, atât prin apeluri deschise, cât și prin apeluri restrânse. Solicitățile depuse în cadrul apelurilor deschise pot merge de la 1.000 la 40.000 de lire. Dosarele în cadrul apelurilor restrânse sunt depuse la invitația Scoției Creative pentru intervenții care abordează strategic obiectivele programului și dispun de fonduri între 1.000 și 100.000 de lire.
- *Consolidarea Muzicii Tinerilor.* Această componentă sprijină persoanele, organizațiile și rețelele să organizeze acțiuni sau formări strategice care consolidează capacitatea sectorului muzical în Scoția în beneficiul tinerilor. În 2015/16 sunt disponibile cel puțin 100.000 de lire, prin intermediul unor apeluri deschise și restrânse. Pentru ambele tipuri de apeluri se pot solicita între 1.000 și 20.000 de lire. Pentru apelurile restrânse, *Scoția Creativă* va solicita intervenții care vizează obiectivele programului.

IRLANDA DE NORD

Consiliul Artelor din Irlanda de Nord are un plan strategic pentru arte pe cinci ani, intitulat *Ambiții pentru Arte, 2013-2018*. Consiliul susține convingerea ministerului că „artele și cultura sunt catalizatori importanți ai egalității și ajută la combaterea sărăciei și excluziunii sociale și consideră că artele pot avea un loc mai central în gândirea guvernului și în procesul de elaborare de politici.”

Artele Tinerilor

Programul include o întreagă serie de activități creative, pentru copii și tineri de până în 25 de ani, atât în cadre educaționale formale, cât și în afara școlii. Acestea sunt privite ca un proces artistic valoros în sine și contribuie la dezvoltarea tuturor aspectelor ce țin de practica artelor profesionale. Prin program, Consiliul Artelor intenționează să stimuleze schimbul de experiență, conectarea, colaborarea și evaluarea între toți cei implicați în dezvoltarea artelor pentru copii și tineri.

NORVEGIA

Politica culturală a guvernului se bazează pe principiul că arta și cultura au o valoare intrinsecă unică pentru individ. Rolul artei este să comenteze, să reflecteze și să provoace. Arta și cultura ne îmbunătățesc înțelegerea propriei persoane și a societății în care trăim.

Rucsacul Cultural a fost precedat de mai multe programe culturale locale pentru copii și tineri care s-au desfășurat în Norvegia în anii 1990. Acestea au reprezentat o inspirație importantă atunci când, în anul 2001, guvernul aflat la putere a propus să se aloce fonduri pentru Rucsacul Cultural în bugetul pentru cultură. Programul a dobândit astfel o importanță națională și a oferit un răspuns la provocările semnalate în documentele de politici culturale și educaționale de la începutul anilor 1990. De exemplu, se pune accent pe faptul că adolescenții și copiii ar trebui să aibă experiența artelor și a culturii profesionale și să-și folosească propriile resurse culturale. În plus, o mai strânsă colaborare între sistemul școlar și sectorul artelor și al culturii a devenit prioritară. Curriculumurile școlare accentuau importanța școlii ca loc în care copiii și tinerii se pot

întâlni cu artele și cultura de înaltă calitate prezentate de profesioniști și în care propriile lor activități în domeniu erau încurajate (Christophersen, Breivik, Homme și Rykkja, 2015).

Norvegia este o țară mică cu o populație răspândită peste tot. Pentru a se asigura că toți copiii de școală au posibilitatea să se întâlnească cu arta și cultura profesionale, este necesar ca artiștii să fie aduși în școli. Anne Bamford spune că „aceste programe ambițioase sunt valoroase în mod special pentru copiii din zonele rurale și izolate sau cele în care expunerea lor la arta profesională este limitată” (2014).

Programe

Rucsacul Cultural

Acesta a fost creat ca un program național în 2001 prin inițiativa Guvernului Norvegiei. „DKS este unul dintre cele mai mari programe din lume care își propune să aducă arta și cultura profesională în viețile copiilor. A avut un foarte mare succes în întreaga țară, în pofida evidentelor dificultăți geografice și climatice.” (Bamford, 2012)

Această inițiativă pentru educația artistică și culturală profesională în Norvegia are următoarele obiective:

- ≡ să contribuie la asigurarea unui program artistic și cultural profesional pentru elevii din școlile primare și gimnaziale;
- ≡ să înlesnească accesul elevilor de școală primară și gimnazială la exprimarea artistică și culturală de orice fel, precum și să-i familiarizeze cu și să le inspire o abordare pozitivă cu privire la această exprimare;
- ≡ să contribuie la încorporarea generală a expresiei culturale în atingerea obiectivelor de învățare ale școlilor.

DKS este o inițiativă comună a Ministerului Culturii și a Ministerului Educației și Cercetării și este finanțată în mare parte din profiturile Norsk Tipping A/S (loteria națională din Norvegia), cu aproximativ 220 de milioane de coroane norvegiene (24 de milioane de euro) în fiecare an. Departamentele regionale pentru educație și cultură coordonează programul în propriile regiuni. De asemenea, primăriile își creează programe individuale. Operatorii naționali contribuie la stimularea producției, la networking, la facilitarea dezvoltării de competențe și la oferirea unei consilieri profesionale în fiecare domeniu: literatură, muzică, teatru, film, patrimoniu cultural și arte vizuale.

Rucsacul Cultural se adresează tuturor elevilor cu vârste cuprinse între șase și 19 ani din școlile din Norvegia, ceea ce înseamnă 620.000 de elevi din ciclul primar (3.000 de școli) și 270.000 de elevi din ciclul secundar (587 de școli).

Programul colaborează cu următoarele instituții, precum și cu artiști profesioniști independenți din diferite domenii:

- ≡ [Reteaua Națională Itinerantă pentru Artele Spectacolului](#) (Scenekunstbruket) – operator național pentru Rucsacul Cultural/ artele spectacolului;

- ≡ [Muzeul Național de Artă, Arhitectură și Design](#) (Nasjonalmuseet) – operator național pentru Rucsacul Cultural/ arte vizuale;
- ≡ [Centrul Scriitorilor Norvegieni](#) (Norsk Forfattersentrum) – operator național pentru Rucsacul Cultural/ literatură;
- ≡ [Concerts Norway](#) (Rikskonsertene) – operator național pentru Rucsacul Cultural/ muzică;
- ≡ [Consiliul Artelor din Norvegia](#) (Norsk kulturråd) – operator național pentru Rucsacul Cultural/ patrimoniu cultural;
- ≡ [Film & Kino](#) – operator național pentru Rucsacul Cultural/ film.

Programul *Rucsacul Cultural* a suscitat un interes sporit din partea cercetătorilor din interiorul și din afara țării. Una dintre ei este Anne Bamford. În 2014, Paul Collard a publicat un studiu despre participarea studenților la Rucsacul Cultural și la cultură în general, cu scopul de a fundamenta demersurile viitoare cu privire la DKS.

O parte dintre observațiile din studiu sunt prezentate în continuare:

- ≡ Implicarea, interacțiunea și participarea la nivel ridicat, precum și învățarea intensă sunt considerate de către tineri elemente foarte importante ale atelierelor de lucru.
- ≡ Tinerii sunt foarte atenți la designul atelierelor și la felul în care acestea sunt susținute.
- ≡ Dezvoltarea unui autentic sentiment al apartenenței în raport cu lucrările de artă îi ajută pe tineri să se conecteze mai bine la artă și le îmbunătățește experiențele.
- ≡ Cele mai antrenante activități de învățare pentru tineri sunt acelea în care sunt simultan implicați fizic, social, emoțional și intelectual.
- ≡ Tinerii au recunoscut că s-ar putea bucura de orice atât timp cât calitatea este suficient de ridicată. Ei au demonstrat o înțelegere complexă a ceea ce înseamnă calitatea și abilitatea de a distinge între calitatea contribuției creative, cea a procesului și cea a rezultatului
- ≡ Tinerii au acordat multă importanță valorii învățării în cadrul programelor DKS.

În 2009, Ministerul Culturii din Norvegia a solicitat realizarea unui proiect de cercetare de trei ani cu privire la Rucsacul Cultural. Elaborarea studiului independent, critic și empiric a fost dată Centrului pentru Studii Sociale Uni Rokkan și Colegiului Universitar Bergen (Christophersen, 2015).

În continuare, un extras din concluziile studiului:

„Una dintre principalele descoperiri este aceea că programul este caracterizat de un „discurs al bunătății” care, în unele cazuri, a făcut ca orice critică să fie nepotrivită. În opinia noastră, critica ar trebui văzută mai degrabă ca un contribuitor la o necesară reînnoire, la o eventuală schimbare în practică. Din respect pentru Rucsacul Cultural, vom susține faptul că programul trebuie să fie

supus unei mai mari rezistențe și unei dezbateri mai ample. Acesta ar beneficia și de pe urma unor cercetări mai numeroase și mai variate, realizate în special din perspectiva copiilor, dar și a unor cercetări care iau în calcul o analiză politică, socială și culturală. O dificultate importantă este identificarea de noi forumuri de dezbateri și a unor noi spații de discuție, unde actorii-cheie implicați în program să intre în dialog și să discute fără să instige la luptă. Recomandăm o mai mare deschidere în procesul de selecție, o oportunitate mai mare în examinarea muncii de programare și a practicii de selecție, o mai mare colaborare și influență din partea școlilor, atât a elevilor, cât și a profesorilor. Norvegia este o țară mică și, prin urmare, Rucsacul Cultural implică un număr relativ restrâns de elevi.

Cu toate acestea, programul este unic pentru că este unul național care include toate școlile și toți elevii din Norvegia. Este astfel o inițiativă cuprinzătoare: „Rucsacul Cultural este unul dintre cele mai ample programe din lume care își propune să aducă artele și cultura profesionale aproape de copii.” (Bamford, 2012, P.33).

Rucsacul Cultural se desfășoară într-un context național specific. Cultura și istoria națională joacă un rol vital în program, ceea ce ar putea explica dezvoltarea specială a acestuia. Arta independentă are o mare valoare, atât în context norvegian, cât și în alte contexte, dar expresiile artistice și culturale produse într-o societate și oferite acesteia sunt șlefuite de politica administrativă predominantă și de condițiile culturale. În plus, există loc pentru adaptare și variație locală prin norme și practici mai informale care s-au dezvoltat de-a lungul timpului. Programele precum Rucsacul Cultural sunt despre priorități politice. Norvegia are un sector public larg și a lungă tradiție de sprijin public pentru arte și cultură. Sectorul privat exercită mai puțină influență asupra vieții cultural-artistice în Norvegia decât în alte locuri. Norvegia are și un nivel relativ scăzut de conflicte politice și un acord general cu privire la alocarea resurselor în societate.

Este foarte probabil ca toți acești factori să fi jucat un rol în acceptarea generală de care se bucură programul.”

SLOVENIA

În 2007, Ministerul Educației și Sportului din Slovenia, Institutul Național de Educație și Ministerul Culturii au stabilit un acord de cooperare tripartit pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la rolul educației culturale în ansamblul sistemului educativ, a ridica nivelul de alfabetizare culturală și a reface legăturile dintre educație și cultură pierdute în anii 1990. Astfel, responsabilitatea pentru educația culturală este a tuturor celor trei actori, în încercarea de a integra și a coordona eforturile în această zonă.

Un Program Național pentru Cultură pentru anii 2008-2011 a identificat nevoia de a spori și a diversifica oferta educațională pentru copii și tineri prin intermediul instituțiilor culturale, pentru a include educația culturală ca dimensiune interdisciplinară, a sprijini viitoarele formări profesionale în educația culturală ale lucrătorilor profesioniști din educație și a oferi instruire

suplimentară pentru experții și artiștii care pregătesc proiecte și programe pentru copii și tineri. S-a considerat că este esențială o rețea de parteneri educaționali și culturali care să ofere informații despre produse (oferte) culturale de calitate pentru copii și tineri.

Ghidul Național pentru Educația Artistică și Culturală din 2009 a dus la publicarea unui manual cu studii de caz bazate pe practici artistice și culturale, la un program regional de formare pentru profesori, care să crească calitatea predării disciplinelor artistice și culturale, și la apariția unei rețele de „coordonatori artistici și culturali” activi la nivelul școlilor. Programul Național pentru Cultură 2014-2017 dă prioritate producțiilor culturale de înaltă calitate, diversificării programelor de educație artistică și accesului ct mai larg la acestea pentru diferite grupuri-țintă, recunoscând totodată lipsa unor programe de formare dedicate educației artistice și culturale.

Programe și inițiative

Bazarul Cultural

Creat în 2009 și sprijinit de Ministerul Educației, Științei și Sportului, de Ministerul Culturii și de Institutul Național al Educației, [Bazarul Cultural](#) este un târg anual de o zi care oferă o privire în interiorul programelor educaționale derulate de diverse instituții culturale, furnizează informații despre evenimente culturale și artistice, stimulează interesului pentru arte, educație și cultură printre profesioniști și publicul larg, oferind ateliere de lucru și alte programe de formare. Comitetul de organizare al Bazarului Cultural funcționează ca o rețea de profesioniști, iar pagina de internet dedicată are și rolul de bază de date cu programe culturale pentru copii și tineri, transformând Bazarul Cultural într-o platformă națională care leagă cultura de educație. Prin aceste caracteristici, programul preia responsabilitatea unei instituții, publică un catalog cu programe și proiecte de educație culturală și derulează programul „Să crești cu cărți”, care oferă fiecărui copil de clasa a VII-a o carte de literatură.

Zilele culturii

Potrivit raportului de țară pentru Slovenia realizat în 2015 de Consiliul Europei/ ERICarts, „Compendiumul Politicilor și Tendințelor Culturale, ediția a XVI-a”, în fiecare an școlar se alocă 3-4 zile speciale pentru vizite la spectacole, expoziții, muzee, concerte, ateliere culturale ca parte din programele extracuriculare ale școlilor, grupate sub titlul Zilele Culturii.

MEGA-Quiz despre Bibliotecile și Muzeele din Slovenia

Inițiat acum mai mulți ani de către Ministerul Educației, Științei, Culturii și Sportului, Biblioteca orașului Ljubljana și Secția de Educație a Asociației Muzeelor din Slovenia, MEGA Quiz consolidează parteneriatul dintre biblioteci, muzee și școli. Scopul chestionarului destinat elevilor cu vârste cuprinse între nouă și 15 ani este acela de a-i atrage spre cunoașterea patrimoniului cultural și a instituțiilor culturale prin intermediul lecturii și al vizitelor virtuale sau la sediu. Informațiile și formularele chestionarului sunt disponibile în diverse formate și medii, inclusiv în cadrul unei emisiuni TV.

SUEDIA

Școlile suedeze, până la clasa a XII-a, sunt organizate de primării și proprietari privați, dar urmează același curriculum național (în suedeză *läroplanen*) în procesul lor de educație, sub supravegherea unei agenții a guvernului central (*Skolverket*). Primii nouă ani de școală sunt obligatorii, în vreme ce următorii trei ani constau în programe pe care elevii le pot alege, și care cuprind și educația artistică. Acest nivel este urmat de educația superioară universitară. Educația adulților, la nivel mai jos decât cea din universități, este organizată de primării, iar educația informală este gestionată de organizații nonprofit sprijinite de guvern.

Primăriile sunt responsabile și pentru programele de muzică din afara școlii și pentru școlile de artă. Educația superioară este în sarcina guvernului central, iar educația superioară în domeniul artelor este parte integrantă din sistemul guvernamental de universități și colegii universitare. Întreaga educație, inclusiv educația artistică și culturală, revine în sarcina Ministerului Educației. În ultimii ani, politicilor educaționale și culturale li s-a dat o amploare tot mai mare în cadrul curriculumurilor de formare profesională a artiștilor și actorilor la nivel universitar.

Participarea și accesul la cultură sunt unele dintre cele mai importante obiective ale politicii culturale a Suediei, aici intrând și educația artistică văzută ca un mijloc de a spori creativitatea și a expune publicul unor noi experiențe. Toate instituțiile publice de cultură trebuie să promoveze activ cooperarea cu școlile prin intermediul atelierelor de lucru, al unor spectacole speciale, al paginilor de internet și al unor proiecte comune. Cea mai mare cheltuială din bugetul guvernului național pentru cultură este alocată sprijinirii educației a adulților. Rețelele locale și asociațiile de studiu (orig: *studieförbund*) sunt actori importanți care furnizează cursuri de limbi străine, ateliere creative, vizite la teatru, seminarii de artă etc. Educația generală a adulților cuprinde și granturi pentru licee populare nonprofit, inclusiv un număr mare de cursuri de artă.

Există și o serie de programe în sfera politicilor culturale într-un sens mai restrâns. Există, de exemplu, un program pentru consultanții regionali ai artiștilor, în special pentru dans și arte vizuale. Acest model, inspirat de un program similar din Finlanda, se bazează pe contracte pe trei ani finanțate de către regiune și printr-un grant de la guvern, via Consiliul Artelor din Suedia. Acești consultanți regionali sunt promotori ai respectivelor lor sectoare artistice și sunt responsabili pentru inițierea contactului între școli, artiștii individuali și instituții pentru implicarea în proiecte, vizite și alte inițiative pe termen lung. Un model similar se aplică [consultanților regionali ai artiștilor](#) pentru promovarea diversității culturale.

Programe

Școli Creative

Este o inițiativă a Guvernului suedez prin care se asigură că elevii din ciclul școlar obligatoriu au șansa să experimenteze arta și cultura profesioniste și să fie ei înșiși creativi. În 2015, 825.500 de elevi și 402 școli au fost implicate în programul Școli Creative, al cărui obiectiv este să întărească legăturile școlilor cu viața culturală.

Strategia include și trei obiective care susțin munca derulată de Consiliul Artelor din Suedia cu privire la cultura pentru copii și tineri, nu în ultimul rând prin intermediul Școlilor Creative: 1).

inițiativele trebuie să fie de înaltă calitate; 2). cunoștințele despre cultură pentru copii și tineri trebuie să fie larg diseminate; 3). diferențele apărute în oportunitățile copiilor de a experimenta cultura trebuie eliminate.

În fiecare an, Consiliul Artelor din Suedia, o agenție guvernamentală, alocă 18 milioane de euro pentru sistemul școlar obligatoriu, astfel încât elevii să poată experimenta arta și cultura profesionale și să fie ei înșiși creativi. Bani de la Consiliul Artelor îi pot ajuta pe elevi să viziteze teatrele și galeriile de artă, muzeele și alte spații în care este prezentată cultură profesionistă. Bani pot fi folosiți și pentru a aduce instructori culturali în clasă ca parte din educația copiilor. În loc să scrie eseuri tradiționale, elevii pot spune propria poveste cu ajutorul unei camere video și a unui instructor specializat în film care îi ghidează munca. În acest joc se pot aduce împreună mai multe materii școlare: scenariul se poate scrie în suedeză sau în engleză, lungimea scenelor se poate verifica și edita împreună, iar conținutul se poate baza pe un episod istoric sau un subiect contemporan la ordinea zilei, relevant pentru materiile din sfera socială.

Website-ul național pentru cultura pentru copii și tineri, www.bolla.se, are ca scop promovarea culturii pentru copii și tineri prin intermediul informației, al inspirației, prin împărtășirea de bune practici, idei, metode și noutăți. Grupul-țintă este format din adulți: profesori, artiști, funcționari publici, bibliotecari – oricine este implicat teoretic sau practic în cultura pentru copii.

REGATUL ȚĂRILOR DE JOS

Pe [website-ul](#) său, Ministerul Educației, Culturii și Științei precizează că acționează pentru crearea unui mediu inteligent, competent și creativ în Regatul Țărilor de Jos. Misiunea sa este să se asigure că toată lumea primește o educație bună și este pregătită să fie responsabilă și independentă. Ministerul vrea ca oamenii să se bucure de arte și își propune să creeze condițiile potrivite astfel încât profesorii, artiștii și cercetătorii să își desfășoare activitatea. Ministerul își propune să asigure premisele pentru o țară a cunoașterii, competentă și cultivată.

Ministerul are următoarele obiective:

- ≡ să se asigure că toți primesc o bună educație;
- ≡ să se asigure că toată lumea este pregătită pentru a fi independentă și responsabilă;
- ≡ să se asigure că toată lumea are oportunitatea de a experimenta și de a se bucura de cultură;
- ≡ să se asigure că profesorii, artiștii și oamenii de știință își pot desfășura activitatea.

Pe [website-ul](#) său, Ministerul Educației, Culturii și Științei precizează că „lucrează pentru crearea unui mediu inteligent, competent și creativ în Regatul Țărilor de Jos. Misiunea sa este să se asigure că toată lumea primește o educație bună și este pregătită să fie responsabilă și independentă. Ministerul vrea ca oamenii să se bucure de arte și își propune să creeze condițiile potrivite astfel încât profesorii, artiștii și cercetătorii să își desfășoare activitatea. Ministerul își propune să asigure premisele pentru o țară a cunoașterii, competentă și cultivată.

Ministerul are următoarele obiective:

- ≡ Să se asigure că toți primesc o bună educație
- ≡ Să se asigure că toată lumea este pregătită pentru a fi independentă și responsabilă
- ≡ Să se asigure că toată lumea are posibilitatea de a experimenta și de a se bucura de cultură
- ≡ Să se asigure că profesorii, artiștii și oamenii de știință își pot desfășura activitatea.

În 2007, Anne Bamford a făcut, timp de șase luni, un studiu despre educația artistică și culturală în Țările de Jos. Concluzia ei este următoarea : „În timp ce educația artistică și culturală din Țările de Jos este excelentă în raport cu standardele internaționale, există în continuare o prăpastie între natura, măsura și calitatea educației artistice pe care o primesc copiii.”

Programe

Educație Culturală de Calitate (orig: Cultuureducatie met kwaliteit)

Ministerul Educației, Culturii și Științei a inițiat programul „Educație Culturală de Calitate” pentru perioada 2013-2016. Cu acest program, guvernul central intenționează să ancoreze puternic educația culturală în practica școlilor primare și a instituțiilor culturale. Ministerul lucrează îndeaproape cu autoritățile municipale și regionale în cadrul acestui program. Fondul pentru Participare Culturală și Centrul Național de Expertiză pentru Educația Culturală și Arta Amatorilor au ca sarcină implementarea programului.

Acest program marchează o schimbare în politica existentă a ministerului, accentul deplasându-se de la participarea culturală receptivă la activități în afara școlii spre creșterea și îmbunătățirea participării active în cadrul școlii.

Programul include patru obiective principale referitoare la îmbunătățirea educației culturale în școlile primare:

- ≡ stimularea dezvoltării educației culturale pe termen lung în detrimentul proiectelor culturale minore/ punctuale;
- ≡ îmbunătățirea calității actului de predare, precum și al cunoștințelor și aptitudinilor profesorilor;
- ≡ sincronizarea programelor instituțiilor culturale cu școlile primare;
- ≡ crearea unui instrument de evaluare care să garanteze că programele din școli sunt evaluate în mod regulat.

Aceste măsuri sunt implementate la nivel central (guvernul central), descentralizat (provincii și municipalități) și de către institutele de educație.

[CKV – Educație culturală și artistică](#)

CKV este obligatorie pentru toți elevii de liceu (15-18 ani). Scopul general al CKV este participarea culturală. În cadrul acestui program, elevii iau parte la activități culturale și vizitează instituții culturale, învață să-și aleagă rațional și informat activitățile artistice și culturale care sunt importante și interesante pentru ei.

CKV1 include toate disciplinele artistice: artele vizuale, artele spectacolului, limbile străine/literatura. Artele din CKV 2 și 3 sunt: artele spectacolului (dansul, teatrul, muzica), artele vizuale și audiovizuale (pictura, sculptura, arta textilă, fotografia, filmul, video și arta computerizată).

Elevii de liceu pot opta pentru o materie de examen din domeniul artelor. Elevii aleg o disciplină din cadrul artelor, cu condiția ca școală să ofere un astfel de opțional. Se dă un examen național pentru artele generale. Artele au atât o dimensiune practică, cât și una teoretică, iar verificarea școlară le acoperă pe ambele. Pentru a stimula mai departe participarea la activități culturale, elevii primesc un *Card Cultural*. Cu acesta, elevii primesc reduceri la taxele de intrare în teatre, cinematografe, muzee etc.

[Fondul pentru participare culturală](#)

Acesta colaborează cu guvernele naționale, autoritățile locale și regionale și actorii-cheie implicați în educația culturală, artele amatorilor, cultură populară și participare culturală, cum ar fi asociațiile și institutele sectoriale, grupurile de interes și institutele și cercetare.

Fondul a fost înființat în 2008 și a devenit funcțional din 1 ianuarie 2009, cu scopul de a promova participarea în arte și cultură prin încurajarea oamenilor să ia parte activă la activitățile artistice și culturale. În încercarea de a atinge acest obiectiv, fondul lucrează îndeaproape cu autoritățile locale și regionale, oferă finanțare instituțiilor, stimulează dezbaterile, inițiază cercetări și facilitează schimbul de cunoștințe în domeniul educației culturale, al artelor amatorilor și al culturii populare.

Scopul este acela de a consolida poziția internațională a Țărilor de Jos în domeniul educației culturale și în materie de participare culturală. Fondul este dedicat încurajării și sprijinirii tuturor celor care își doresc să creeze.

Între 2013 și 2016, Guvernul olandez intenționează să taie bugetul pentru arte și cultură cu 200 de milioane de euro. Reducerea este simțită și la nivel local și regional și va afecta și Fondul pentru Participare Culturală. Bugetul se va diminua cu 30%, ceea ce va obliga organizațiile să-și redefiniească obiectivele și alegerile în noua perioadă de finanțare. În același timp, fondul caută activ noi parteneri care să-i împărtășească viziunea și dorința de a promova o mai mare participare culturală.

În timpul perioadei de subvenționare 2013-2016, Fondul se concentrează pe trei programe: 1). educație artistică și culturală la școală (învățare și învățare prin practică) ; 2). implicare extracurriculară în artele amatorilor (participare și dezvoltare) ; 3). încurajarea tinerilor talentați să urmeze o formare profesională în domeniul artelor.

UNGARIA

Cel mai recent raport disponibil despre politicile culturale din Ungaria (Consiliul Europei/ERICarts, 2015) scoate în evidență un număr de caracteristici comune țărilor cu un trecut postcomunist, precum și lipsa unor informații consolidate despre activitățile artistice și culturale de bază din afara școlii.

Educația artistică în școală se concentrează în principal pe muzică și arte vizuale. Numărul de ore și felul în care cele două discipline se integrează în activitatea de predare urmează o cale binecunoscută, demonstrând prioritatea relativ scăzută și statutul practic pe care îl dețin artele. Acest lucru se reflectă în felul în care niciuna dintre competențele-cheie, ariile de dezvoltare și niciunul dintre obiectivele educaționale stabilite de cel mai recent curriculum din 2012 nu se leagă direct de educația artistică. Cu toate acestea, în acord cu recomandările UE, una dintre cele nouă competențe-cheie este conștientizarea și expresia estetică/ artistică.

Pe de altă parte lipsa recunoașterii unui merit pedagogic intrinsec al artelor este dublată de o puternică investiție în ceea ce se numește „formarea profesională a artiștilor și muzicienilor” oferită la nivelurile primar, secundar și terțiar prin 739 de instituții de învățământ de bază cu profil artă și muzică, acestea având 2.553 de afilieri în 2012. În jur de 8.500 de profesori formează aproape 245.000 de elevi (două treimi dintre ei fiind în domeniul muzicii). La nivel secundar sunt aproximativ 30.000 de elevi înscriși. Aceste instituții publice au primit 21.386 de milioane de forinți (cca. 75 de milioane de euro) în anul academic 2011-2012.

În septembrie 2001 noii materii „Teatru și dans”, i s-au alocat în ciclul primar și secundar 18 ore ca parte a unui nou cadru curricular. Aceste prevederi au fost posibile ca urmare a unei reforme în instruirea profesorilor, aceștia dispunând de noi cursuri și certificate: profesor de teatru (Decretul 8/1998, XII. 1 al Ministerului Educației), profesor de jocuri și timp liber (Decretul 25/1999 VII.6 al Ministerului Educației), profesor de dans și teatru (Decretul 20/1999 IV.21 al Ministerului Educației).

Foster Gyula

[Centrul Național pentru Management și Servicii în Domeniul Patrimoniului](#) (orig: Forster Gyula, denumit astfel după reorganizarea din 2012) funcționează în cadrul Ministerului Resurselor Umane pe bază de proiect. Disponibilitatea studiilor de patrimoniu cultural la nivel terțiar și modul de funcționare al instituției au determinat centrul să abordeze serviciile educaționale în principal dintr-o perspectivă de management cultural. Cadrul de finanțare este modelat parțial pentru a permite integrarea ușoară a educației artistice și culturale în procesul de învățare al copiilor și adolescenților.

[T-TUDOK Inc.](#) – Centrul pentru Management și Cercetare Educațională a fost înființat la sfârșitul anului 2007 de către TÁRKI, un institut privat de cercetare pentru științe sociale aplicate și Judit Lannert, fostul șef al centrului de cercetare al Institutului Național pentru Educație Publică. Potrivit informațiilor de pe website, în noiembrie 2015 acesta s-a alăturat inițiativei de a crea o Rețea Europeană de Observatoare în Domeniul Educației Aristice și Culturale în legătură cu UNESCO (ENO), în calitate de observator național al Ungariei. „O preocupare centrală a acestei rețele este aceea de a aborda chestiuni precum dezvoltarea, durabilitatea, îmbunătățirea calității educației pentru toți, educația pentru pace, participarea la dezvoltarea urbană, educația pentru patrimoniu, globalizare, diversitatea culturală, precum și industriile culturale și creative în legătură cu Agenda pentru Dezvoltare Durabilă după 2015.” T-Tudok a participat și la proiectul [Traksora-Leonardo](#), destinat generării de cadre de autoevaluare pentru artiștii care lucrează în diverse comunități, inclusiv în școli, un proiect care a emanat din activitățile rețelei Educație Creativă Internațională.

Un alt fel de a aborda cultura și educația este sugerată de materialul *Cultura și fondurile structurale în Ungaria*, elaborată de Péter Inkei în 2012 în cadrul Rețelei Europene de Experți în Cultură (EENC).

Documentul punctează, în primul rând, prioritățile de investiții culturale în perioada 2014-2020 și contribuția culturii la realizarea unor obiective mai ample, în lumina Cadrului Strategic Comun. Acestea includ promovarea creativității și a inovării pentru o forță de muncă mai bine pregătită, incluziune socială și combaterea sărăciei.

În lipsa dezvoltării unui program concertat al guvernului sau al autorităților regionale pentru cultură în educație, menționăm câteva inițiative importante, materializate grație utilizării strategice a fondurilor structurale.

Proiecte

Între 2008 și 2013 Programul [Muzee pentru toți – Întărirea rolului educațional și de formare al muzeelor](#), cofinanțat prin Fondul Social European și implementat de Muzeul Național Maghiar în Aer Liber – Centrul pentru Educație Muzeală, a început să transforme muzeele Ungariei în instrumente de educație și să modernizeze relația dintre muzee și școli prin dezvoltarea unor metodologii relevante și formarea unui număr de aproape 600 de profesori și profesioniști în educația muzeală. Proiectul a elaborat 10 module de formare acreditate, toate disponibile online. În cei cinci ani de implementare ai programului au fost finalizate 42 de cursuri de formare cu 593 de participanți din toată țara (210 profesori și 383 de profesioniști din muzee). 10 proiecte au ajutat educatorii să dezvolte competențe de management. Patru studii au examinat rolul muzeelor din perspectivă educațională. Peste 2.000 de participanți au participat la nouă conferințe organizate de centru. Proiectul a construit și o rețea de 40 de coordonatori care continuă să ajute profesioniștii din muzee și profesorii să ia legătura între ei și să folosească mai bine resursele educaționale ale fiecăruia. Contribuția Fondului Social European a fost de 1.380.522 de euro.

Un website restructurat, [Muzee á la Carte](#), conține 226 de muzee și 791 de expoziții. El permite profesorilor, elevilor și părinților să caute expozițiile după loc și temă. Website-ul, inițiat în cadrul proiectului *Muzee pentru Toți*, este gestionat de Centrul pentru Educație Muzeală care își continuă activitatea profesională începută în martie 2014 la Muzeul Național Maghiar în Aer Liber.

Proiectul Parteneriate Creative Ungaria

Proiectul a fost lansat în decembrie 2013 de către compania privată T-Tudok Inc., în parteneriat cu organizația britanică Creativity Culture Education ([Creativitate Cultură Educație](#)), Universitatea din Pécs, Complexul Școlar Budai-Városcapu și Observatorul pentru Educație Artistică și Culturală din Pécs, înființat de T-Tudok. Proiectul *Parteneriate Creative* se bazează pe adaptarea metodologiei *Creative Partnerships* dezvoltate în Marea Britanie.

Metodologia a fost elaborată pentru a aborda chestiuni legate de un set de nevoi aparente, astfel încât forța de muncă să dezvolte competențe care implică disciplină, flexibilitate, curiozitate și

imaginație. Totodată, un alt obiectiv al metodologiei a fost să crească motivația și performanțele în rândul copiilor și al tinerilor, o problemă acută în întreaga Europă, în special în rândul tinerilor care provin din contexte socio-economice defavorizate. Cercetările au dovedit că abordarea dezvoltată prin parteneriatele creative crește în mod real gradul de motivație, sporește participarea și implicarea părinților și îmbunătățește rezultatele obținute la materiile de bază.

În timpul primului proiect-pilot din Pécs, studenții din universitate au fost invitați să lucreze în perechi cu profesori în școli ai căror elevi proveneau din medii cu multiple dezavantaje sociale și peste 40% elevi de origine romă.

A doua etapă a programului, începută în ianuarie 2015, s-a concentrat pe matematică. Artiștii și profesorii au lucrat împreună de două ori pe săptămână, timp de 90 de minute, în timpul orelor, pentru a face conceptele abstracte de matematică mai inteligibile elevilor. Până acum, proiectul a relevat gradul de motivație sporit al copiilor proveniți din medii afectate de sărăcie extremă, mult mai dornici să învețe lucruri care îi interesează în comparație cu cei care provin din medii sociale mai bune.

Parteneriatul organizațiilor culturale cu mediul școlar în România: politici publice și programe strategice

Reformele desfășurate în domeniul educației în România în ultimii 25 de ani au avut în vedere modernizarea sistemului plecând de la necesitatea alinierii la modele europene. Nu întotdeauna acestea au reușit să ancoreze acțiunile propuse în realitatea mediului școlar local prin coroborarea cu o analiză pe niveluri și linii directoare a întregului sistem și a felului în care acesta se racordează la o viziune de ansamblu a dezvoltării societății românești contemporane. Imitarea și preluarea unor modele ancorate în alte realități sociale și politice a dus la discrepanțe destul de mari între nivelul declarativ și realitatea de pe teren. Educația artistică a rămas mulți ani într-o situație similară celei din perioada anterioară anului 1989 atât ca număr de ore, cât și ca (lipsă de) importanță. Considerate dexterități, muzica și artele plastice s-au bucurat de un statut doar aparent privilegiat, prin simpla lor prezență în curriculum-ul național. Alte discipline artistice (teatru, dans, arhitectură, design, istoria artei) nu și-au găsit locul în acesta iar atunci când, târziu, și-au făcut locul printre opționale, ele au fost acoperite cel mai adesea de profesori ale căror competențe artistice și culturale s-au dezvoltat prin interes personal. Teatrul și-a făcut treptat loc în metodologia predării limbilor străine, la început datorită împrumuturilor metodologice promovate în cursuri extra-academice oferite de diferite instituții și organizații.

Primele instituții care au oferit programe de educație culturală apropiate de modele occidentale au fost muzeele, Rețeaua Națională a Muzeelor inițind în 2008 un parteneriat strategic între cele două ministere, rămas din păcate literă pe hârtie. Comunicarea între Ministerul Educației și Ministerul Culturii în vederea alinierii strategiilor în domeniul educației culturale și al dezvoltării serviciilor de educație culturală în rândul instituțiilor publice a rămas un deziderat strategic, în lipsa unei structuri organizaționale dedicate și cu răspunderi clare. Hotărârea 90/10.02.2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii stipulează, la articolul 4, că acesta urmărește, printre altele, „dezvoltarea sinergiilor între sectorul culturii și alte sectoare de activitate, precum sectorul educațional, social, economic și elaborarea unor politici publice trans-sectoriale”, „dezvoltarea unor politici comune între cultură și educație, atât în ceea ce privește educarea publicului tânăr pentru consumul cultural și dezvoltarea abilităților lor creative, cât și în ceea ce privește educația artistică specializată, precum și pentru formarea profesională continuă și reconversia profesională”.

Deși există numeroase inițiative instituționale, inclusiv la nivelul autorităților locale și al instituțiilor publice, acestea nu beneficiază de un cadru de colaborare recunoscut, validat și de finanțări pe măsură, sau de un portal care să reunească informația și să facă posibilă accesarea ei de către profesori, părinți, elevi. Un bun exemplu îl constituie **programul de educație muzicală „Clasic e fantastic”** aflat deja în al patrulea an. Programul include un număr de concerte de muzică clasică (inclusiv operă) de tip lecție deschisă, interactivă. Inițiat de Filarmonica George Enescu din București în parteneriat cu Asociația Clasic e fantastic și cu sprijinul unui mare număr de parteneri, el este accesibil publicului tânăr bucureștean. Difuzarea lui în parteneriat cu postul public de televiziune ar face accesibil un program de calitate la nivelul întregii țări. Un alt program de educație muzicală este cel inițiat de Societatea Română de Radiodifuziune, **„Cinci minute de muzică clasică”**, aflat la a doua ediție. Parteneriatul cu

Ministerul Educației a făcut posibilă difuzarea sa în școli și includerea de informații care au mobilizat un număr mare de profesori de muzică și de elevi să participe la concursurile conexe. Instituții publice de artele spectacolului și muzee au organizat și ele în ultimii 5 ani diferite programe de educație culturală adresate publicului școlar. Un exemplu interesant este proiectul „[5 teatre, 5 licee](#)”, realizat anual din 2011 de Primăria Municipiului București, Inspectoratul Școlar al Municipiului București și UNITER, alături de Fundația ECDL ROMÂNIA, cu sprijinul Teatrului Mic, Teatrului Național București, Teatrului Evreiesc de Stat, Teatrului Metropolis și Teatrului Ion Creangă (parteneri în 2015). Trupe de teatru din licee pot viziona gratuit piese din repertoriul teatrelor partenere, iau parte la activități coordonate de aceștia și oferă reprezentații ale pieselor lucrate de ei, fiind la final premiați. Inițiatorul, Fundația ECDL România, a propus un format similar în domeniul muzeal, prin proiectul „**5 licee, 5 muzee**”, realizat anual din 2011. Inițiative similare există și în alte orașe din țară, ele fiind însă inițiative individuale, nu parte a unui program care își propune pragmatic suplimentarea ofertei culturale pentru școli și/sau coroborarea cu programa națională, cu dezvoltarea anumitor competențe, cum ar fi acum cea legată de sensibilizare și exprimare culturală.

La nivel național sunt active puține organizații care dezvoltă rețele de profesioniști din domeniul culturii și cadre didactice și/sau școli pe teme specifice. Asociația de-a arhitectura și Asociația Macondo sunt două dintre acestea. **Asociația de-a Arhitectura** își propune dezvoltarea și promovarea educației de arhitectură și mediu construit în vederea conștientizării și cunoașterii valorilor arhitecturii, design-ului și urbanismului. În fiecare an școlar, asociația implică aproximativ 3.000 de copii în programele pe care le dezvoltă în peste 100 de școli din toată țara. Cursul „[De-a arhitectura în orașul meu](#)” este aprobat prin Ordin de Ministru ca opțional pentru clasele III-IV și se desfășoară ca parteneriat între școală și arhitecți voluntari. [Asociația Culturală Macondo](#) a fost înființată în anul 2007 cu scopul de a activa în următoarele trei domenii: distribuție de film, management de cinema și educație cinematografică. Din 2011 dezvoltă mai multe proiecte care promovează educația cinematografică și educația școlară prin cinema: Cinema-Edu, prin care au organizat dezbateri și au facilitat întâlnirea elevilor și cadrelor didactice cu profesioniști din lumea culturală și artistică; Filme pentru Liceeni, dezvoltat împreună cu asociația elvețiană Lanterna Magica, prin care se realizează workshop-uri de istorie și educație cinematografică, lecții de cinema și exerciții la clasă și un ghid pedagogic de educație cinematografică; este partener al Institutului Francez din Paris pentru realizarea proiectului CinEd – European Education for Youth, proiect amplu de educație cinematografică pentru elevi, inițiat de Institutul Francez din Paris.

Alte două ONGuri culturale au inițiat proiecte promițătoare prin valoarea națională și de dezvoltare în rețea a activităților realizate în colaborare cu școlile: **One World Romania** și **Asociația Komunitas**. One World România dezvoltă programul [One World România la Școală](#), care „își propune să introducă filmul documentar și discuția despre drepturile omului în liceele din România, prin activități destinate elevilor și profesorilor.” Proiectul propune ateliere și realizează materiale educaționale pentru profesori interesați să includă filmul în activitatea didactică și sprijină inițierea unor cluburi de film organizate de liceeni ca activitate extracurriculară. Asociația Komunitas se definește drept un „laborator interdisciplinar socio-antropologic și educațional, înființat în anul 2006, un spațiu în care se experimentează mult și se pun bazele unor modalități noi de educație nonformală pentru tineret, cercetare urbană, dezvoltare comunitară și activare a spațiilor publice”. *Komunitas* coordonează proiectul [Dă](#)

culoare școlii tale, prin care își propune să „antreneze în mod participativ elevi, profesori și artiști plastici în vederea unor intervenții artistice în spațiul școlilor pe teme ce țin de drepturile omului”.

Prin programele pe care le dezvoltă, aceste ONGuri au viziunea și capacitatea de a acționa asupra sistemului educațional și de a oferi alternative viabile artiștilor și altor organizații culturale partenere interesate să lucreze cu școlile, însă dependența constantă de obținerea finanțărilor nerambursabile și instabilitatea echipelor, fluide, atunci când vorbim despre activitate de la un proiect la altul, amenință durabilitatea rezultatelor acestora. Dacă proiectele instituțiilor publice de cultură sunt caracterizate de o mai mare constanță, de cele mai multe ori impactul și raza lor de acțiune fiind însă locale, cele inițiate de ONGurile amintite mai sus se desfășoară în cadrul unor rețele mai largi, naționale, dezvoltând adesea și comunități de practică și explorând noi abordări. Ele sunt constant în pericol de a fi întrerupte datorită finanțărilor sporadice, imprevizibile și exclusiv pe bază de proiect anual (atât pentru proiectele locale și cât și pentru cele naționale), condițiile de lucru fiind foarte dificile.

Atât instituțiile publice de cultură, cât și ONG-urile culturale interesate să dezvolte astfel de proiecte și programe în colaborare cu cadrele didactice și școlile din România ar putea fi sprijinite prin finanțări, reglementări și prioritizarea reală a culturii în educație în strategiile locale și naționale. De altfel, o serie de documente strategice pentru domeniul cultural menționează parteneriatul dintre școli și operatori culturali ca abordare pentru aplicarea unor măsuri efective pentru creșterea accesului la cultură și a participării la viața culturală în rândul copiilor și tinerilor, dezvoltarea publicului sau dezvoltarea relațiilor cu comunitatea, practici comunitare sau inovație în educație.

La nivel național, Strategia sectorială în domeniul culturii și patrimoniului național pentru perioada 2014-2020 distinge între „învățarea prin cultură și învățarea pentru cultură” și propune două obiective specifice ce trădează o viziune partenerială cu sectorul educațional: 1). dezvoltarea sinergiilor între cultură și educație și 2). realizarea de programe de educație culturală/educație prin cultură ca ofertă în cadrul sistemului de învățământ. Este asumată „crearea unui cadru partenerial intersectorial pentru a susține crearea de rețele naționale sau regionale înființate special pentru a promova educația artistică și culturală”, dar și **„inițierea unui program comun cu sectorul educațional pentru identificarea nevoilor de educație culturală și artistică și a posibilităților de angrenare a operatorilor culturali, cu prioritate a celor de proximitate, în furnizarea unei oferte încorporată în curriculum sau extracurriculare”**. Sunt avute în vedere diverse tipuri de proiecte care ar fi sprijinite prin intermediul acestui parteneriat, cum ar fi proiectele-pilot de organizare de tabere artistice, rezidențe pentru artiști-în-școală, activități de educație artistică și formare profesională pentru cei implicați. Concluziile Strategiei de tineret 2015-2025 consideră cultura și educația nonformală (la același capitol) un domeniu principal de intervenție, iar obiective specifice asociate sunt de asigurare a accesului tinerilor la educație de calitate, îmbunătățirea ofertei de educație nonformală, stimularea interesului tinerilor de a participa la activități de educație nonformală, asigurarea unei mai bune relevanțe practice a abilităților dobândite prin educație și facilitarea accesului tinerilor la consum de cultură și creație culturală de calitate.

La nivel local, *recentele strategii culturale* pe termen lung ale unora dintre orașele din România surprind în diverse forme importanța culturii în educație prin parteneriatul efectiv cu școlile ca abordare pentru atingerea unor obiective de acces la cultură (Cluj, Iași), dezvoltarea publicului (Cluj, Timișoara), dezvoltarea de practici culturale în comunitate (Baia-Mare), pentru

inovație în educație (Suceava, Arad), încurajarea creației artistice și arta amatorilor (Timișoara, Brăila, Arad) sau pentru educație culturală (Iași, București, Arad). Cele 14 orașe care au intrat în competiția pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021 în România au propus diverse programe și abordări pentru extinderea categoriilor de public în legătură cu mediul educațional și participarea școlilor: dezbateri și inovație în metodele de predare a artei în școli și integrare a artei în predarea altor materii (Alba-Iulia, Brăila), organizarea de expoziții, festivaluri, concursuri ale elevilor (Arad, Cluj, Iași), elaborarea unor cursuri de educație culturală, incluse în programul școlilor (Arad, Brașov, Cluj, Târgu-Mureș), proiecte culturale comune realizate în parteneriat cu școli și în comunitate (Baia-Mare, București, Timișoara), încurajarea de activități realizate de artiști cu elevi din școli (Cluj, Târgu-Mureș), implicarea instituțiilor culturale în activitățile din cadrul programul Școala Altfel (Craiova).

Dinspre domeniul educației, oportunitatea efectivă de colaborare sau implicare a organizațiilor și instituțiilor culturale în practica educațională la nivel preuniversitar este sporadică, singurul program efectiv național fiind „Școala altfel: să știi mai multe, să fii mai bun!”, inițiat de Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice. Acest program susține implicarea elevilor și a cadrelor didactice în activități extracurriculare și extrașcolare, care să le valorizeze talentele, preocupările extrașcolare și competențele în domenii cât mai diverse și interesante. Contextul pentru colaborarea dintre școală și organizațiile culturale este, în acest caz, favorabil ținând cont că, în anul școlar 2012-2013, cele mai numeroase activități derulate au fost cele cu profil cultural (60%) sau sportiv (62%) – în mediul urban, ordinea acestor două preferințe se inversează, cel mai des fiind desfășurate activitățile cu profil cultural (63,9%), urmate de activitățile sportive (55,8%). Tot date din studiul „Școala Altfel: Să știi mai multe, să fii mai bun! Evaluarea programului național de activități extracurriculare și extrașcolare 2012-2013” arată că principalii parteneri ai școlilor în săptămâna dedicată programului au fost părinții și instituțiile culturale și educative.

Un element de context, care a stimulat creșterea inițiativelor de educație culturală, este reprezentat de finanțările publice naționale și locale, atunci când finanțatorii au considerat educația culturală sau dezvoltarea publicului pentru cultură prioritare. Administrația Fondului Cultural Național (AFCN) a avut, în perioada 2007-2013, două arii tematice în cadrul cărora operatorii culturali puteau depune proiecte cu obiective educaționale și sociale: educație culturală și intervenție culturală. Ghidurile AFCN definesc intervenția culturală, nu însă și educația culturală. Prima categorie este definită prin proiecte cu dimensiune socială implementate prin diferite metode: artă pentru schimbare socială, artă publică, artă urbană, regenerare urbană, teatru-forum, teatru invizibil, animație stradală, artă comunitară.

Potrivit rapoartelor de activitate ale AFCN, la aria tematică „Educație culturală” s-au depus cele mai multe proiecte între 2010 și 2013. Numărul de proiecte depuse și selectate între acești ani a crescut constant: de la 112 depuse vs. 9 selectate în 2010, la 996 depuse vs. 56 selectate în 2013. Aceeași tendință ascendentă, chiar dacă nu se compară numeric cu educația culturală, au avut-o și proiectele de intervenție culturală depuse și selectate. Numărul în continuă creștere al acestor două tipuri de proiecte denotă un interes sporit și o nevoie identificată a operatorilor culturali de a derula activități cu dimensiune educațională și socială. Totuși, în cazul proiectelor de educație culturală, acest interes considerăm că s-a datorat și lipsei unei definiții a specificului acestora, fapt ce a dus de fapt la suprasolicitarea categoriei, prin înscrierea unor

proiecte care nu se încadrau altundeva. În 2014 și 2015 această arie tematică a lipsit, dar a fost reintrodusă în 2016 ca “educație prin cultură”.

La nivel local, în programul de finanțare „[Ești București 2015](#)” lansat de ARCUB - Centrul de Proiecte Culturale al Municipiului București, unul dintre domeniile de referință a fost educația prin cultură, prin care se finanțau acele proiecte care „oferă fiecărui copil/tânăr, indiferent de mediul socio-economic din care provine, posibilitatea de a participa la evenimente culturale de valoare, în interiorul sau în afara școlii” și „oportunitatea de a-și aprofunda interesul sau talentul pentru expresiile artistice, în cadrul sau în afara școlii”. Priorități similare de finanțare regăsim și la Primăria municipiului Timișoara (2015: educație culturală/dezvoltarea publicului), primăria municipiului Cluj-Napoca (2016: sprijinirea educației culturale pe întreg parcursul vieții, dezvoltarea sinergiilor între domeniul cultural și alte domenii ale vieții publice clujene – educație, cercetare, coeziune socială etc.), primăria municipiului Baia-Mare (2014: arta și cultura ca educație alternativă pentru copii și tineri, în școli și în spațiile de creație, expunere).

Nu în ultimul rând, deși direcționată către un segment foarte specific de operatori și fără a propune priorități legate de educația culturală, finanțarea Ordinului Arhitecților din România este un caz interesant: rezultatele selecției din 2015, așa cum reies din raportul comisiei de evaluare, arată că un număr semnificativ de proiecte a avut ca obiective comunicarea valorilor culturii arhitecturale către generația tânără și educația pentru patrimoniu cultural.

Formarea cadrelor didactice și a operatorilor culturali implicați în proiecte de educație culturală sau educație prin cultură se realizează, la nivel academic, în primul rând la București. UNARTE dezvoltă programul de masterat „Educație prin arte vizuale”, la UNATC există un master de „Pedagogie teatrală”, iar Facultatea de Psihologie și Științele Educației organizează masterul de „Pedagogii alternative și artă teatrală în educație” (în colaborare cu UNATC). Rețeaua Caselor Corpului Didactic propune unele cursuri de perfecționare care au și dimensiunea de integrare a artelor ca metode în predare la nivel preuniversitar, ca instrument al educației nonformale. În sectorul cultural Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală susține începând cu 2015 cursuri de educație culturală pentru profesioniști din instituțiile publice de cultură și nu numai. De asemenea, Muzeul Național de Artă al României a organizat în 2006 un seminar propus cadrelor didactice și specialiștilor în educație din cadrul muzeelor, cu scopul de a identifica nevoile celor două categorii pentru îmbunătățirea accesului copiilor și tinerilor la programe educative organizate de muzee și pentru a dezvolta parteneriate între școală și muzeu. În 2013 a debutat proiectul [Sustine cultura în educație](#), coordonat de Asociația MetruCub – resurse pentru cultură, prin care 200 de cadre didactice și profesioniști în domeniul culturii au participat la formări de scurtă durată, unde au aflat cum pot lucra mai bine împreună pentru a aduce arta și patrimoniul în viața copiilor. Platforma [Sustine cultura în educație](#), rezultată în urma proiectului, este o structură flexibilă de colaborare și schimb de idei, care promovează parteneriatele eficiente între operatorii culturali și școlile din România. Pe lângă formare profesională, inițiativa propune dezvoltarea unei comunități de practică prin întâlnirile *Cultura în educație*, elaborarea de analize, ghiduri și pregătirea unor activități de advocacy, promovarea organizațiilor și a proiectelor inovatoare.

CONCLUZII

În ultimii 50 de ani, educația artistică și culturală în școli și în afara lor a trecut prin schimbări și dezvoltări semnificative. Confruntate cu cerințele societății informaționale, școlile din întreaga Europă au fost nevoite să-și adapteze curriculumul și să facă loc unor noi materii. În pofida unor studii (Winner, Goldstein, Vincent-Lancrin; 2013) care arată cât de importante sunt artele și cultura pentru o personalitate bine definită și adaptativă, acestea au continuat să fie cenușărese, elemente extra care pot fi predate și învățate în afara școlii.

Instituțiile culturale și organizațiile artistice au început să ofere servicii de educație artistică și culturală, uneori în legătură cu etape-cheie ale parcursului de învățare. S-au dezvoltat noi metodologii, care făceau diferența între predarea diverselor forme de artă ca materii distincte (de bază, opționale, extracurriculare) și folosirea artelor în proiecte transdisciplinare, ca modalitate de a extinde și consolida abordarea creativă a altor materii, generând astfel o mai mare implicare în procesul de învățare și performanțe mai bune.

Noile practici apărute sunt numeroase, includ noi forme de artă și fac mai accesibile artele și resursele culturale. Artele și cultura devin instrumente pentru acoperirea unor goluri, dobândirea de noi competențe, stimularea de noi dezbateri despre rolul lor în școală și în afara ei, în comunități și în societate în general.

La începutul anilor 2010, reformele în educație din Europa au reiterat poziția strategică a matematicii și a științelor și au stârnit astfel o nouă dezbatere despre statutul artelor și al culturii, despre locul și rolul lor în curriculumurile naționale. Ele au deplasat accentul de la o formă de artă sau alta la cum să folosim artele și cultura pentru a crește interacțiunea cu alte materii și a atinge un nivel general dezirabil de creativitate, competențe și performanțe.

Deși s-a reiterat mereu nevoia de a lua în considerare beneficiile pedagogice pe termen lung și de a dezvolta o abordare integrată și solidă a culturii și educației, măsurile adoptate au fost punctuale și au avut un grad scăzut de coerență, datorită presiunilor economice. În unele țări, dezbaterile publice despre rolul și statutul educației artistice și culturale în școli, au dus la elaborarea unor rapoarte independente (de exemplu: Collard, 2014; Christophersen, 2015; Henley, 2012), în timp ce alianțe și fundații private au analizat practicile curente la nivel european (de exemplu: Collard & Witte, 2015; Agenda 21 for culture, United Cities and Local Governments, 2015).

Raportul de față analizează un număr restrâns de țări: Austria, Belgia, Croația, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Ungaria, Irlanda, Italia, Lituania, Regatul Țărilor de Jos, Norvegia, România, Slovenia, Suedia, Marea Britanie (Anglia, Irlanda de Nord, Scoția, Țara Galilor). Cercetarea a relevat faptul că traversăm o perioadă de schimbări majore și rapide. Schimbările sunt influențate de și reflectă răspunsuri naționale și regionale la contexte istorice, geografice, economice, sociale și culturale specifice. În ciuda diferențelor, există și puncte comune. Cu toate acestea, tendințele identificate aici sunt mai degrabă un indicator al stării de fapt așa cum a fost percepută aceasta în diferite momente din 2015.

Nevoia de a construi o viziune comună asupra educației și a culturii

Reformele în educație generează un impact pe termen lung asupra societății în ansamblu. De aceea este dezirabil ca ele să implice o gamă largă de actori-cheie înainte de a fi demarate și puse în practică. Fără o analiză aprofundată a efectelor secundare și conexe, implementarea poate fi contraproductivă. De exemplu, țări precum Italia sau Franța depind într-o proporție covârșitoare de turism (cultural), de unde și prezența materiilor legate de patrimoniu și istoria artei în ciclul liceal, acestea având o importanță extraordinară pentru parcursul de pregătire profesională a forței de muncă, iar lăsarea lor în sfera opționalelor sau extracurricularelor este ineficientă.

Pentru a genera schimbări sistemice eficiente, reformele trebuie să dezvolte o abordare integrată a problematicilor care afectează atât educația, cât și cultura. Recentele accente puse pe cultură și creativitate ca motoare ale economiei au oferit decidenților politici o motivație să valideze includerea educației culturale în cadrul educațional, social și economic general. Legislația italiană în domeniu este un bun exemplu: Legea 122/2013 Valore Cultura – Măsurile de urgență cu privire la protejarea, valorificarea și relansarea bunurilor și activităților culturale și a turismului. Alte țări, cum ar fi Danemarca, Suedia și Norvegia pun un accent mai mare pe comunitate, integrare și responsivitate în materie de siguranță și responsabilitate prin diverse practici artistice. Austria și Germania se uită atât la valoarea implicită, cât și la cea explicită a culturii în educație, abordând subiecte spinoase despre diferență, celălalt, străini și refugiați.

Deși se crede că guvernele lucrează împreună ca structuri bine coordonate, este nevoie de turbulențe periodice pentru a promova cooperarea atât orizontal (între ministere), cât și vertical (între autoritățile naționale și locale). Cerințele legate de educația artistică și culturală ar trebui să reflecte valoarea lor pedagogică adăugată în contextul unui parcurs de învățare conceput ca un proces flexibil și dinamic care se petrece de-al lungul întregii vieți, indiferent de circumstanțe.

Reformele trebuie să fie sprijinite prin finanțări adecvate. Altfel, cele mai bune politici și strategii vor fi lipsite de mijloace de realizare. De asemenea, ar trebui ca o abordare a educației capabilă să devină o sursă de inspirație să fie reflectată și în indicatorii folosiți pentru a măsura rezultatele în educație.

Educația artistică și culturală în interiorul și în afara școlii

Materiile artistice și abordările creative în procesul de învățare sunt acceptate fără rezerve în ciclul școlar primar. Acest lucru se schimbă însă în ciclul secundar, când artele, cultura și creativitatea sunt percepute, în general, ca nefiind prioritare și, prin urmare, sunt lăsate zonei opționale sau extracurriculare mai degrabă decât curriculumului de bază. Această abordare nu este justificată doar economic sau prin timpul disponibil, ci reflectă și o viziune diferită cu privire la aspecte pedagogice și de formare (a profesorilor) mai ample.

Rapoarte recent întocmite în Franța și Germania relevă importanța materiilor artistice și culturale în formarea unei generații noi alfabetizate din punct de vedere cultural. Ele recunosc alfabetizarea culturală ca un rezultat al educației artistice și culturale de-a lungul întregului

parcurs de învățare, ca un lucru valoros în sine (cultură personală, dezvoltare personală, consumatori avizați).

Ministerele Culturii din cele mai multe țări analizate au strategii care încurajează și permit artiștilor și organizațiilor artistice/ culturale să lucreze cu școlile și profesorii, să creeze parteneriate de care beneficiază atât sistemul cultural, cât și cel educațional. Conceptele-cheie includ abordarea transdisciplinară, inovarea, creativitatea, implicarea și performanța în învățare, vehiculul pentru dialogul social, intergenerațional și intercultural. Raportul de față documentează perspectivele dezvoltate în Austria, Croația, Germania, Lituania și Slovenia în acest sens.

Contextele locale, tradițiile în educație, discursurile economice și politice conturează felul în care este abordată educația culturală. Norvegia este probabil unul dintre cele mai bune exemple, programul său Rucsacul Cultural fiind puternic înrădăcinat în contextul social și în geografia locală. În același mod, diferențele regionale între măsurile luate în interiorul Marii Britanii reflectă o viziune diferită în abordarea nevoilor locale.

Instituțiile și ONG-urile culturale largesc obiectivele educației culturale, deschizând-o spre nevoi curriculare și, în egală măsură, folosind-o pentru a ajunge la noi categorii de public.

Formare profesională

Există o percepție larg răspândită că formarea profesională a profesorilor trebuie să se aplece mai îndeaproape asupra educației culturale și a creativității și să dezvolte noi abordări ale metodologiilor bazate pe arte, întrucât învățarea prin proiecte evoluează. Formarea profesională a artiștilor care lucrează în domeniul educației culturale trebuie și ea abordată.

Proiectele de educație artistică și culturală ar trebui să implice parteneriate și echipe care aduc împreună școli și organizații culturale ce își propun să atingă obiective comune. Posibilitățile comune de formare oferă o bază solidă pentru parteneriate autentice și un nou tip de „ecosisteme”.

Mecanisme de implementare și finanțări

1. Naționale, regionale, locale

Cele mai multe dintre țările analizate aici abordează educația artistică și culturală la nivelul politicilor și strategiilor naționale, oferind cadre de implementare și finanțări. Acestea variază de la măsuri parlamentare (Suedia) sau inițiative prezidențiale (Franța), la strategii guvernamentale (Danemarca, Regatul Țărilor de Jos, Italia și Croația).

Cel mai adesea, strategiile încurajează sau se bazează pe parteneriate între două sau mai multe ministere responsabile de educație și cultură. Finanțările se pot distribui și/ sau oferi la nivel național (Slovenia), regional (Germania, Franța, Italia), local (Finlanda, Suedia) sau la diferite/ toate niveluri(le) (Austria). Uneori, finanțările sunt suplimentate prin mecanisme europene (Ungaria, Lituania, Italia), care permit țărilor să facă schimb de bune practici, să câștige

experiență, să testeze noi maniere de a stimula o cooperare autentică între școli și organizațiile culturale. Unele țări au organisme naționale specifice care răspund pentru crearea și implementarea mecanismelor de finanțare și de distribuirea fondurilor (KulturKontaktAustria, CANON Belgia și Consiliul Artelor din Marea Britanie, Irlanda și Suedia). Începând din 2016, Concerts Norway a preluat responsabilitatea pentru Rucsacul Cultural, programul național norvegian pentru educație culturală a cărui implementare a fost gestionată în ultimul deceniu de mai multe organizații naționale aflate în subordinea Ministerului Culturii din Norvegia.

2. Parteneriate și organizații-liant

Există o perspectivă larg răspândită potrivit căreia, pentru a avea o educație culturală de succes, cooperarea trebuie să se bazeze pe parteneriate autentice al căror scop este îmbunătățirea calității sau a relevanței procesului sau produsului dorit. Parteneriatele includ școlile, universitățile și academiile de artă, instituțiile culturale și diverse entități administrative, precum și profesori, artiști, educatori culturali. Ambele paliere, instituțional și uman, trebuie să lucreze împreună pentru a folosi eficient potențialul resurselor existente.

Pentru a garanta existența unor parteneriate de calitate, organizațiile cu rol de conectori și facilitatori joacă un rol central. În țări mai mici, cum ar fi Austria, organismele de finanțare precum KKA sau ZSK au rolul de conector, intermediind schimbul de informații, punând în legătură nevoile școlii cu oferta culturală și oferind oportunități de formare pentru profesori, artiști și educatori culturali. Consiliul Artelor din Țara Galilor furnizează servicii similare, bazându-se pe Practicieni Creativi și Agenți Creativi pentru a se conecta la sistemul școlar.

În centrul experienței norvegiene stă efortul de cooperare atât a sectorului cultural, cât și al școlilor de orice fel de la nivel local, regional și național; școlile și sistemul de educație sunt responsabile pentru „asigurarea unei pregătiri solide din punct de vedere educațional și al activităților de follow-up”, în vreme ce sectorul cultural supervisează conținutul diverselor producții, are grijă ca școlile să aibă suficient timp de pregătire.” (Christophersen, Breivik, Homme, Rykkja, 2015). Croația a urmat acest model, lucrând în prezent la implementarea unui program ambițios denumit *Ghiozdanul (Plin) cu Cultură*.

Sistemul francez depinde de așa-numitele poli regionale (poles regionaux), centre care aduc laolaltă expertiza diferitelor instituții culturale și educaționale pentru a produce resurse comune. Pentru a garanta calitatea experiențelor de educație culturală oferite, se pune accent pe forma de artă cel mai bine reprezentată la nivelul regiunii. Parteneriatul dintre Universitatea Aix-Marseille, Departamentul Regional pentru Afaceri Culturale, Primăria Aix-en-Provence și Compania de balet Preljocaj au scos în evidență meritul deschiderii școlilor și al formării profesorilor spre procesele artistice.

În anii 2000, Marea Britanie a dezvoltat un prim cadru de parteneriate creative care a permis profesorilor și artiștilor să lucreze împreună în clasă. Organizația care a pus la punct acest sistem, CCE – Creativitate, Cultură și Educație, s-a transformat într-o fundație internațională dedicată educației creative și promovează folosirea culturii și a artelor pentru „a îmbunătăți calitatea și

impactul educației generale”. Modelul este actualmente [testat](#), printre alte țări, în Lituania, Ungaria și Cehia.

Între timp, [Anglia](#) a trecut la un nou model care are la bază 10 organizații-liant regionale care livrează programul „Provocarea culturală”. Acestea funcționează ca centre de resurse, conectori și catalizatori, recurgând la expertiza locală pentru a îmbunătăți experiențele de educație culturală. Profilul organizațiilor-liant variază în funcție de punctele forte la nivel local, de la muzee la festivaluri, de la opere la ONG-uri.

În Italia, polurile muzeale locale contribuie la o mai bună utilizare a resurselor printre instituții de același tip, în timp ce în Norvegia instituțiile-cheie naționale, operatorii culturali și rețelele care au în centru o formă de artă (Concerts Norway, Muzeul Național de Artă, Arhitectură și Design, Rețeaua Națională Itinerantă pentru Artele Spectacolului, Film & Kino, Centrul Scriitorilor Norvegieni și Consiliul Artelor) au pus la dispoziție ghiduri și instrumente și au furnizat activități de calitate ca parte a programului Rucsacul Cultural.

3. ONG-urile și alte organizații trans-sectoriale

Atât la nivel european, cât și la nivel național, strategiile încurajează organizațiile și rețelele să joace un rol mai activ în viața socială și să-și asume responsabilitatea în domeniul educației culturale.

În Germania această situație a dus la formarea Alianței pentru Educație, o rețea de 29 de inițiative, asociații și fundații al căror scop este să sprijine copiii și tinerii dezavantajați din punct de vedere al educației, iar Fundația Mercator a preluat misiunea de a include educația culturală în sistemul educației formale din toate cele 25 de landuri germane.

Asemănător cu Alianța pentru Educație din Germania, a apărut și Asociația pentru Creativitate și Arte în Educație din Irlanda, care activează ca o ”rețea națională de educatori, artiști și alte persoane interesate de promovarea creativității și dezvoltarea imaginației prin arte”. Această asociație acordă Premiul Școli Creative pentru a motiva școlile și profesorii să folosească abordări inovatoare și creative. Rețeaua italiană EduNet aduce împreună muzee, parcuri, biblioteci și arhive cu departamente școlare și funcționează ca o interfață între cultură și educație.

În multe țări, asocierea ONG-urilor și a artiștilor plecând de la forma de artă a părut cea mai bună soluție pentru promovarea acestora în rândul unor noi categorii de public prin proiecte educaționale. Muzică Live în Școli este un astfel de ONG care aduce muzicieni și compozitori în școli de pe tot cuprinsul Danemarcei. Coaliția Poloneză pentru Educație Cinematografică cuprinde opt organizații de film interesate să crească accesibilitatea filmului în rândul tinerilor și să folosească această artă ca resursă în predare.

Chiar dacă nu există o singură rețetă de succes, datele existente sugerează că cele mai bune abordări strategice trebuie să aibă suficientă flexibilitate în mecanismele de implementare pentru a garanta o participare locală și a sprijini o mai mare conectare la practicile naționale și

internaționale. Oportunitățile comune de formare pentru profesori și artiști ajută la sprijinirea unui sistem care integrează artele și cultura în procesele uzuale de învățare, contribuind la apariția unei noi generații de consumatori independenți, alfabetizați din punct de vedere cultural și cu valori culturale puternice. Calitatea artistică ridicată este o necesitate, așa cum sunt și medierea și facilitarea de calitate. Însuși faptul că unele programe ajung să aibă o audiență școlară la nivel național, antrenând și copiii și familiile lor în activități artistice și culturale altfel indisponibile sau inaccesibile, este un merit care trebuie recunoscut.

Referințe bibliografice

Agenda 21 for culture, United Cities and Local Governments, 2015
www.agenda21culture.net/images/a21c/nueva-A21C/C21A/C21_015_en.pdf

Anne Bamford, 2007, *Arts and Cultural Education in the Netherlands*
www.kulturskoleradet.no/upload/bruker/dokumenter/Dokumentarkiv/09_Om_kulturskoler_i_kommunene/2007_Bamford_-_Arts_and_Cultural_Ed._in_The_Netherlands.PDF

Anne Bamford, 2012, *Arts and Cultural Education in Norway*
www.kulturskoleradet.no/upload/bruker/dokumenter/Dokumentarkiv/10_Forskning/2012_Arts_and_Cultural_Education_in_Norway.pdf

Ambitions for the Arts: a Five Year Strategic Plan for the Arts in Northern Ireland 2013-2018
www.artscouncil-ni.org/images/uploads/publications-documents/ambitions-for-the-arts-5-year-strategy.pdf

Arts Council Ireland, *Artists~Schools. Guidelines towards Best Practice in Ireland*
www.artscouncil.ie/uploadedFiles/wwwartscouncilie/Content/Arts_in_Ireland/Young_people_children_and_education/ArtistsSchools06_English.pdf

Petre Botnariuc, Mihai Iacob; Centrul Sintagma, 2016, *Cultura în școală - Ghid pentru artiști și operatori culturali* <http://culturaineducatie.ro/wp-content/uploads/2016/03/Analiza-arhitectura-%E2%80%93-final.pdf>

Christophersen, Breivik, Homme, Rykkja; Arts Council Norway, 2015, *The Cultural Rucksack. A National Programme for Arts and Culture in Norwegian Schools*;
www.kulturradet.no/documents/10157/a7464045-2cb6-4988-9948-ffd834508a5d

Collard, Witte, 2015, *Creative Alliances for Europe*
www.creativitycultureeducation.org/creative-alliances-for-europe

Council of Europe/ERICarts, *Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe*
www.culturalpolicies.net

Darren Henley, 2011, *Music Education in England*
www.educationengland.org.uk/documents/pdfs/2011-music-henley-review.pdf

Darren Henley; Department for Culture, Media and Sports, and Department for Education, 2012, *Cultural Education in England*
www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/260726/Cultural_Education_report.pdf

The Department for Arts, Heritage and the Gaelacht, 2012, *Arts in Education Charter*, www.education.ie/en/Publications/Policy-Reports/Arts-In-Education-Charter.pdf

Finnish Ministry of Education and Culture Strategy 2020, 2010
www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/EDU06.pdf?lang=en

Hannele Lehto, Iina Berden, Lea Halttunen; Ministerul Educației și Culturii din Finlanda, 2014,
Proposal for children's culture policy programme
www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2014/lastenkulttuuri.html?lang=sv&extra_locale=en

Hotărârea 90/10.02.2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii din România,
www.cultura.ro/uploads/files/HG-90-sintetic-2013.pdf

Jérôme Bouët, 2013, *Consultation sur l'éducation artistique et culturelle "Pour un accès de tous les jeunes à l'art et à la culture"*
www.culturecommunication.gouv.fr/content/download/60251/463625/version/2/file/Consultation+nationale+EAC.pdf

Kulturstyrelsen, 2014, *Mapping of Nordic research on Culture and Creativity in School*
http://slks.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/KS/Boern/Mapping_of_Nordic_Research_on_Culture_and_Creativity.pdf

Ministerul Culturii din Danemarca, 2014, *Strategies for children's and youth's encounter with art and culture* <http://kum.dk/english/current-themes/childrens-and-youths-encounter-with-art-and-culture/>

Ministerul Educației Naționale din Franța, 2013, *Guide pour la mise en œuvre du parcours d'éducation artistique et culturelle* <http://eduscol.education.fr/cid74945/le-parcours-d-education-artistique-et-culturelle.html>

National Foundation for Education Research, 2015, *Cultural Education Partnerships*
www.artscouncil.org.uk/media/uploads/pdf/Cultural_Education_Partnerships_Pilot_Study_FIN_AL.pdf;

Network for Children and Culture, 2014, *Mapping of Nordic Research on Culture and Creativity in School*
http://slks.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/KS/Boern/Mapping_of_Nordic_Research_on_Culture_and_Creativity.pdf

Ovidiu Măntăluță, Simona Velea, Corina Neacșu-Dalu, Cornelia Novak, Oana Iftode; ISE, 2013,
Școala Altfel: Să știi mai multe, să fii mai bun! Evaluarea programului național de activități extracurriculare și extrașcolare 2012-2013
www.ise.ro/wp-content/uploads/2014/06/Evaluare_Scoala_Altfel.pdf

Paul Collard, 2014, *Student participation in the Cultural Rucksack*
www.creativitycultureeducation.org/wp-content/uploads/CCE-report-Student-participation-in-The-cultural-rucksack.pdf

Péter Inkei; EENC, 2012, *Culture and the Structural Funds in Hungary*,
www.eenc.info/wp-content/uploads/2012/09/PIinkei-Culture-and-the-Structural-Funds-in-Hungary.pdf

Policy Analysis Reports of the Finnish Ministry of Education and Culture 2010:2
www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okmpol022010.pdf?lang=en

Rapoarte de activitate ale AFCN
www.afcn.ro/afcn/activitate.html

Raportul comisiei de evaluare al OAR, 2015
<http://oar.squarespace.com/rezultate-culturale2015-2/?SSScrollPosition=136>

Strategia sectorială în domeniul culturii și patrimoniului național pentru perioada 2014-2020
www.cultura.ro/uploads/files/STRATEGIA_%20SECTORIALA_IN_DOMENIUL_CULTURII_2014-2020.pdf

Strategia de tineret 2015-2025
<http://mts.ro/wp-content/uploads/2015/01/Strategia-tineret-ianuarie-2015.pdf>

UNESCO, 2006, *Road Map for Arts Education. The World Conference on Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century*
www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf

Winner, Goldstein, Vincent-Lancrin; OECD Publishing, 2013, *Art for Art's Sake? The Impact of Art Education* <http://dx.doi.org/10.1787/9789264180789-en>

Karin Zimmer, 2013, *Education in Germany 2012. An indicator-based report including an analysis of arts education throughout the life course*
www.bildungsbericht.de/daten2012/summary12.pdf

